

Polazník

Noviny
obce Papradno

Ročník XIX

4/2021

Dedina roka 2019

december

Štvrťročník

Take to!

Veru, keby bolo keby,
boli by možná aj hody.
Ale keby nemáme,
jelítka si nedáme.

Jako fčil tak aňi loňí,
pri úradze žjadných vvoňí.
Zabavíme sa jedziňe
doma na rici pri viňe,
Kerísi pri páleném,
vypijú si po jedném,
sami bez kamarádvo,
koho by to napadlo.

Že zavreci máme sedzec,
na hody pres bedňu hľadzec.
Puscíme si ze záznamu
kopu starého programu.

Zasmejeme sa len trochu,
zavreľí nás jako v lochu.
Iné nám ňeostává,
ňekoná sa oslava. (dm)

Vianoce v nás

Rok sa s rokom schádza. Aký bol tento rok pre nás? Určite nás stretlo dobré aj zlé. Keď budeme bilancovať ten uplynulý rok, skúmajme, akí sme boli my. Či sme boli plní lásky a láskavosti, či sme si všimli okrem seba aj iných ľudí, či máme čisté svedomie.

Ak sme aj pochybili, stále je čas na nápravu. Čo tak pozvať suseda na jeden „plotový“, milo sa usmiať a pozdraviť susedu, poslať pár koláčikov niekomu osamelému. A Vianoce sú na prvý krok dobrá príležitosť.

Želáme vám, aby boli Vianoce pre vás časom lásky a pokoja, a v novom roku si spoločne želajme dobré zdravie a ľudskú spolupatričnosť.

redakcia

Slovo starostu

Vážení spoluobčania, milí čitatelia!

COVID zúri

V závere septembrového vydania Polazníka som vyslovil nádej, že tohtoročné hody si spolu užijeme či už na zabíjačke pri úrade, slávnostnej omši, alebo kultúrnom programe s Podžiarancami, no nádej sa s pribúdajúcimi nakazenými covidom rozplynula rýchlejšie ako raňajšia hmla. Nešlo mi do hlavy, ako sa to rýchlo šíri, nakoľko dostávame každý týždeň počty nových nakazených a v priebehu jedného týždňa sme mali v Papradne nárast 61 osôb. No pochopil som, keď som bol pozrieť nášho nového doktora a zrovna volala pani, že bola pozitívne testovaná. Sestrička jej podrobne povedala, čo má robiť a hlavne zostať v izolácii. A ja som tú paniu po 10 minútach stretol v Jednote. Vtedy som pochopil, prečo sa tá choroba tak rýchlo šíri. Prečo sa z nášho života vytráca zodpovednosť a rešpekt???

Opravená cesta na Krížel

Hneď v úvode by som chcel poďakovať pánovi Dimitrovovi za vybavenie sponzorskej pomoci na opravu úseku cesty na Krížel. Chlap, ktorý iba nerozpráva do vetra ako niektorí, čo už niekoľko rokov iba rozpráva-

jú a „skutek utek“. Povedal, aká je možnosť, a za 10 minút bolo všetko dohodnuté a do 2 týždňov bola cesta opravená. Pár dní po oprave došla opakovaná žiadosť podpísaná vlastními chat z tejto osady na vyčlenenie ďalších financií z rozpočtu obce na opravu ostatných úsekov tejto cesty. V prvom rade sa budú robiť veci v obci. Chatových osád máme veľa a nie je možné v dnešnej dobe opravovať tieto cesty z obecného rozpočtu bez dotácií a argument, že tam nedokáže prísť sanitka, je trochu pritiahnutý za vlasy, lebo ani do jednej osady nedokáže prísť sanitka okrem tých, čo sú blízko cesty III. triedy. Možno mali vlastníci chat myslieť na túto cestu, keď vozili materiál ťažkými autami na stavbu svojich chat. Ja som rád, keď sa v obci buduje a modernizuje, ale treba uvažovať trpezlivo, v rámci finančných možností a v prvom rade musí byť zabezpečený chod obce.

Ďalšie komplikácie

Tieto jesenné mesiace boli zase poznačené vírusom a plánované práce sa komplikovali kvôli karanténym výpadkom zamestnancov vo firmách. Asfaltový nástrek na ceste na Košiaroch dáme v jarných mesiacoch vzhľadom na nízke teploty. Dokončili sme obnovu čakární na zdravotnom stredisku a v obci finišujeme s inštaláciou bezplatných Wifi miest, na ktoré sme získali dotáciu z

europfondov. Obecný úrad, amfiteáter, detské dopravné ihrisko pri ZŠ, priestory knižnice, skúšobňa folkloristov, cintorín, priestory pred kostolom a hasičskou zbrojnicou, areál TJ, čakárne na zdravotnom stredisku, centrum sociálnych služieb, priestory pri zmrzline - to sú priestory, kde sa môžete bezplatne pripojiť na vysokorychlostný internet. Projekt realizovala firma Pegonet, ktorá vyhrala verejné obstarávanie, a prenosy idú po ich optickej sieti, ktorú už majú v obci realizovanú.

Hasičom vďaka

V piatok 30. 10. sa obcou niesol hlas hasičskej sirény pri požari drevenej prístavby u Sučíkocov. Vďaka rýchlemu zásahu našich dobrovoľných hasičov, ako aj hasičov z doliny sa podarilo zachrániť okolité domy, na ktoré sa požiar už rozširoval. Dotácie od štátu na dobrovoľných hasičov sú prínosom a vďaka nim máme techniku, ktorá dokáže už tak rozvinutý požiar, ako bol tento, eliminovať a zabrániť ďalším obrovským škodám. No môžeme mať dokonalú techniku, ak ju nebude mať kto obsluhovať, je zbytočná a zatiaľ to cez sociálne siete z mobilu nejde ovládať. Radi privítame každého, kto by mal chuť pomáhať druhým aj na úkor svojho voľného času. Ďakujem Ľubovi Paukovi, ktorý svojím bagrom rozobral

Pokračovanie na str. 2

Slovo starostu

Pokračovanie zo str. 1

tlejúcu konštrukciu a rozhádzal ohniská, aby sa mohli dôkladne dohasiť. Použitím bagra nedošlo k ohrozeniu hasičov, nakoľko rozoberanie bolo nebezpečné. Vďaka aj všetkým, ktorí akokoľvek pomohli pri zásahu.

V pozornosti voda

Do konca roka by mali byť hotové aj projektové dokumentácie na rozšírenie verejného vodovodu do častí, ktoré ešte nie sú pokryté. S vodou začínajú byť problémy a teraz sa dopájajú ľudia aj v častiach, kde verejný vodovod už je dávnejšie. Všetkých sme oslovovali, nech sa pripoja, keď ešte neboli cesty porobené po kanalizácii, no vtedy reagovali, že nebudú platiť za vodu, keď majú svoju, a teraz sa rozkopávajú cesty, lebo teraz už aj radi zaplatia, keď sú bez vody. Budeme sa snažiť čím skôr vybaviť povolenie na úsek, kde je najväčší nedostatok vody, a získať financie na realizáciu, čo nebude pri dnešnom systéme dotácií jednoduché.

Vyššie ceny pocítíme

Pri zostavovaní rozpočtu som pochopil, že nás čaká ťažký rok, čo sa týka financií. Určite to pocítujete aj doma pri prudkom náraste cien za všetko a hlavne tí, čo sa pustili do stavania. Enormne rastú ceny stavebných materiálov, no aj ceny energií. Nám končí tento rok zmluva na dodávku energií a vysúťažili sme cenu o 45% vyššiu, ako sme mali. Stávame sa rukojemníkmi silných spoločností, vláda sa tvári, že je všetko v poriadku, a v médiách počúvame informácie, že ceny energií sa iba mierne zvýšia, čo nie je pravda. Tiež sa nám zvyšujú výdavky na škôlku, nakoľko na základe školského zákona musíme pedagogickým zamestnancom zvyšovať mzdu, keď si zvyšujú kvalifikáciu aj napriek tomu, keď ju na to pracovné zaradenie nepotrebujú. Jediná pozitívna vec pri rozpočte je,

že nebudeme musieť navyšovať sumu za odpady, čomu sa okolité obce nevyhnú. A to len vďaka dobre fungujúcemu zbernému dvoru a hlavne vám všetkým, čo separujete, nakoľko máme jednu z najvyšších mier separácie v okrese.

Chceme aj budovať

Po zverejnení sumy podielových daní Ministerstvom financií uvidíme, či sa nám vôbec podarí urobiť aj nejaké kapitálové projekty, alebo všetko pôjde na bežné výdavky a chod obce. Určite by sme chceli realizovať sochu na Holom vršku a veľkou stavbou bude výstavba novej bytovky, ktorá bude financovaná zo Štátneho fondu rozvoja a bývania, no musíme počítať aj s nákladmi na úpravu okolia, ako aj nové oplatenie ihriska a záchytnú konštrukciu za bránou. Už tento rok sme zaplatili 10.000,- € za odvoz hliny, ktorá sa tam naviezla v minulosti z výstavby kanalizácie, a ešte to nebude stačiť. Dobieha nás minulosť. Tiež máme ešte v obci miestne komunikácie bez asfaltu, ktoré treba porobiť, a v budúcom roku musíme počítať s obmedzeniami v súvislosti s rozkopávkami, ktoré bude robiť Telekom pri rozširovaní optickej siete.

Spracúvame eurofondový projekt na vybudovanie parkovacej plochy pre bicykle a kolobežky pred školou. Ak by prebehlo všetko, ako plánujeme, tak by na pravej strane pred školou vznikol pekný priestor aj so stojanmi pre zhruba 80 bicyklov.

Pozor na sneh

Chcel by som vás požiadať o ohľaduplnosť počas zimných mesiacov, keď sa budú ohriňať cesty. Niektoré ulice v Papradne ste už premenili na parkoviská a ak bude prejazd snehového pluhu rizikový, ulica nebude prehrnutá.

V závere by som vám chcel popriať pokojné a požehnané Vianoce prežité v kruhu blízkych, ako aj pevné zdravie a úspešné vykročenie do roku 2022.

Ing. Roman Španihel

Opravená cesta na Krížel'.

Matričné okienko

Svadby

18. 9.

Vladimír Belás
a Mgr. Monika Bátorová

24. 9.

Vladimír Húdek
a Denisa Tarašová

25. 9.

Roman Nadhajský
a Lucia Zabierna

16. 10.

Marek Cíсар
a Zuzana Rogová

19. 10.

Juraj Jánošík
a Ing. Eva Janičiková

Aplikácia MUNIPOLIS

Obec Papradno zaviedla pre občanov novú službu mobilného rozhlasu – MuniPolis, vďaka ktorému môžu byť občania po zaregistrovaní informovaní o dôležitých udalostiach. Prihlásiť sa môžu cez odkaz na stránke www.papradno.sk (obrázok vľavo hore), stiahnuť si aplikáciu MuniPolis alebo vyplniť registračný leták, ktorý je na obecnom úrade. Správy budú zasielané najmä prostredníctvom aplikácie, preto žiadame občanov, ktorým to ich možnosti dovoľujú, aby si stiahli aplikáciu prípadne poprosili svojich blízkych o pomoc pri jej inštalácii alebo navštívili obecny úrad. Všetky dôležité oznamy budú zasielané aj cez sms.

* Víťame vás

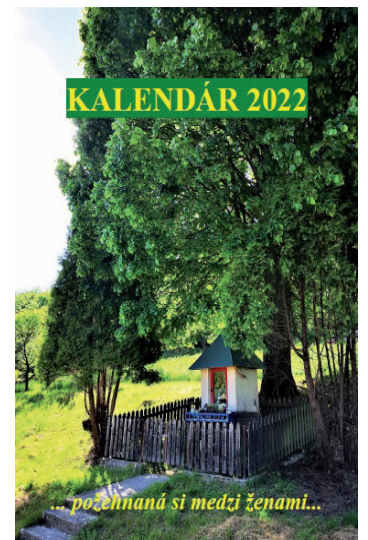
Amália Fujačková
Sára Balušiková
Jonáš Jágrík
Kristína Kuricová
Adam Turek

Zomreli

Kamila Janičiková (1935)	18. 9.
Dušan Lališ (1952)	26. 9.
Tibor Verner (1964)	26. 9.
Marian Hrnčík (1966)	9. 10.
Ing. Ján Strašík (1945)	29. 10.
Ján Hríbik (1967)	8. 11.
Regina Husáriková (1926)	15. 11.
Filoména Hríbiková (1950)	26. 11.
Jozef Hrnčík (1949)	26. 11.
Helena Jánošíková (1939)	7. 12.
Jaroslav Jureník (1943)	10. 12.
Vladimír Bašteck (1958)	11. 12.

Táto možnosť však bude využívaná najmä v krízových situáciách, pretože za každú sms musíme zaplatiť. Bežné oznamy budú naďalej hlásené cez miestny rozhlas. (zb)

Blahoželanie

V týchto dňoch sa dožíva okrúhleho životného jubilea starosta obce Ing. Roman Španihel. Do ďalších rokov mu želáme pevné zdravie, veľa síl a elánu v osobnom aj pracovnom živote.

Pracovníci Obecného úradu Papradno a redakcia Polazníka

Hanka Beniková osobnosť cestovného ruchu 2020

Krajská organizácia cestovného ruchu už štvrtý raz udeľovala ceny výnimočným reštauráciám, osobnostiam, ubytovacím zariadeniam či produktom v Trenčianskom kraji - TOP v cestovnom ruchu. Cieľom je motivovať zariadenia v tejto oblasti k neustálemu rastu kvality a podpore tvorby produktov, ktoré zatriktívňujú turistickú ponuku. Hanka Beniková si v nedeľu 14. novembra prevzala z rúk riaditeľa Úradu TSK a riaditeľky OOCR Horné Považie prestížne ocenenie Krajskej organizácie cestovného ruchu a stala sa osobnosťou cestovného ruchu za rok 2020. Gratulujeme!

Nová tvorba Lukáša Zdurjenčika

Lukáš Zdurjenčík, ktorý vystupuje pod umeleckým menom Blame Your Genes, vydal koncom augusta nový hudobný EP album pod názvom Friends. Obsahuje 5 piesní v štýle elektronickej hudby, ktoré do svojich rotácií zaradili Rádio_FM a české Radio 1. Autorkou obalu EP-čka je mladá slovenská výtvarníčka Paula Malinowska. Lukáš má rozpracované už aj ďalšie piesne, ktoré by mali vyjsť v prvej polovici roka 2022.

Ak to situácia dovolí, v pláne má aj viacero vystúpení a koncertov. (dm)

Kam ležete olej?

Vyprážete rezne? Máte radi hranolky? A čo urobíte s použitým kuchynským olejom? Ak ho odovzdáte na správne miesto, ochránite životné prostredie, eliminujete zanášanie kanalizácie, výskyt hľadavcov a uchránite zdroje pitnej vody.

V obci Papradno môžete odovzdať použitý kuchynský olej na zbernom dvore a v blízkej dobe by ste zaň mohli dostať odmenu vo forme octu alebo oleja (podľa množstva odovzdaného oleja). Nevylievajte ho preto do kanalizácie či do prírody, nalievajte ho späť do plastových uzatvárateľných fľaš od oleja a následne ho odovzdajte tam, kam treba.

Poplatok za odpad nezvýšime

Papradno ako jediná obec Papradnianskej doliny nebude zvyšovať poplatok za komunálny odpad na rok 2022! Je to aj vďaka fungujúcemu zbernému dvoru a aj vďaka vám. Napriek zvyšujúcim sa poplatkom za uloženie odpadu na skládku a poplatkom za vývoz odpadu by mala doterajšia výška poplatku zostať nezmenená. Či sa budeme mŕčať takouto informáciou pochváliť aj o rok, závisí od mnohých okolností. Jednu však ovplyvniť vieme – koľko odpadu vytriedime a koľko skončí v popolnici. Nezabudnite, že všetko z popolnice vyvezie auto na skládku, kde bude desiatky aj stovky rokov, a o jeho rozložení či dotriedení môžeme iba snívvať!

Čo ukázali Dušičky?

Začiatkom novembra si všetci spomíname na svojich drahých zosnulých a vo veľkom navštevujeme cintoríny. Našťastie tomu nebolo inak ani tento rok a mohli sme zapáliť sviečky na hroboch svojich predkov. No ukázala sa nám aj odvrátená strana týchto sviatkov:

- Hádky, nadávky a hádzanie rôznych predmetov pri úprave hrobov!
- Odkladanie odpadu vedľa plotov!
- Netriedenie odpadu!
- Konflikty pri oprave hrobov kamenármi!

V čase Dušičiek sme sa pri odpratávaní desiatok starých vencov a vyberaní sklenených kahancov, bateriek, plastových obalov náplní do sviečok z veľkých čiernych kontajnerov na kolieskach nestačili čudovať. Toľko odpadu! A to sa plnučký veľkokapacitný kontajner vyvážal pár dní pred 1. novembrom. Veľká časť z objemu kontajnera (či už veľkokapacitného alebo čiernych) sa pekne dala roztriediť, no množstvo vencov svedčí o tom, akí sme bohatí, keď platíme desiatky až stovky eur za niečo, čo o pár mesiacov vyhodíme do koša. A čo sa zrecykluje alebo rozloží na venci? Na umelej čečine? Nič, všetkých nás to na skládke prežije!

Tešíme sa, že mnohí si to už uvedomili a snažia sa používať prírodné materiály, ktoré poslúžia rovnako.

Chceli by sme vás požiadať, keď donesiete vrečko s odpadom z hrobu dolu ku košom, pretriedte ho! Máme tam nádoby na takmer všetky druhy odpadu! Ešte aj drobný elektroodpad! Nehádzte to nevytriedené do veľkého koša! Triedený zber máme zadarmo, no vývoz čiernych kontajnerov platíme my všetci.

V ťažkej situácii sa ľudia spojili

Požiar, ktorý sa rozhorel v časti Múdry grunt a zničil šopu, v ktorej bývala rodina Sučíková, dokázal spojiť ľudí ochotných pomôcť. S likvidáciou požiaru pomáhali naši hasiči a len vďaka ich rýchlemu príchodu nevznikli ďalšie škody a nechytli sa okolité rodinné domy a drevenice. Následne bolo zhorenisko vypratane vďaka obecnej technike a obecným zamestnancom, ako aj nezamestnaným občanom. Pomoc manželom poskytol farský úrad vo forme postelí či Rudolf Zboran vo forme nových matracov. Veľká vďaka patrí aj všetkým občanom, ktorí finančne či vecne prispeli tejto rodine. Obecný úrad im za vyzbierané financie kupuje potrebné veci a najmä potraviny. Všetkým úprimne ďakujeme.

Informácia k poplatku za Dom smútku

Obecný úrad oznamuje občanom, že poplatok za používanie Domu smútku je stanovený na 20 eur. Poplatok možno zaplatiť do pokladne obecného úradu alebo na číslo účtu SK56 0200 0000 0000 2022 2372. Poplatok sa odpúšťa v prípade, že zosnulý je umiestnený v Dome smútku do 2 hodín a následne sa vykoná pohrebný obrad.

Starkých v domove potešili darčeky

Aj tento rok ukázali občania Papradna, že do krabičky od topánok sa zmestí veľa lásky. Krabičky, ktoré obsahovali malé darčeky pre potešenie, na zahriatie či na pochutnanie boli odovzdané starkým v našom domove. Obecný úrad v Papradne pripojil k darčekom aj termosky s hrnčekmi pre každého obyvateľa.

Duchovné slovo

Milí čitatelia, drahí bratia a sestry, vážení spoluobčania!

Prosby o odpustenie

Jakub, Izákov syn, mal 12 detí. Štvrtý Jakubov syn Júda predal svojho mladšieho brata Jozefa ako otroka do Egypta. Božie plány sú však iné ako tie ľudské. Júda neskôr oľutoval svoj čin, zmieril sa so svojim bratom. Júda bol najstarší, mal úctu, bol v kmeni uznávaný. Aké ťažké muselo byť pre neho priznať si vinu, je to veľká vec. Autorita medzi ľuďmi, ktorá si prizná svoju vinu – pred všetkými vyhlási, že zhrešil. Boh nemiluje dokonalých ľudí, Boh miluje tých, ktorí si uvedomia svoje viny a prosia o odpustenie, milosť. Milosť je nezaslúžený dar, udeľuje sa vinníkovi, ktorý by si za svoj čin zaslúžil potrestanie. Boh je však milosrdný: prijíma Júdovu veľkú prosbu o odpustenie. Po Júdovej ľútosti mu Boh dáva svoje požehnanie: bude dedičom a z jeho pokolenia sa narodí Ten, ktorého budú poslúchať národy (Gn 49,10: „*Neoddali sa žezlo od Júdu, ani berla od jeho nôh, kým nepríde Ten, ktorému prislúcha žezlo a ktorého budú poslúchať národy.*“). Júda dostáva veľkú milosť: z Jakuba vyjde hviezda (Nm 24,17). Určite Jakub, Júda a ani jeho bratia, ani samotný Jozef egyptský nevedeli, ako tieto udalosti ovplyvnia celú históriu. Jedna rodina, jej vzťahy, vďaka poznanej hriechom, ovplyvnia celé ľudstvo.

Narodenie Ježiša a mudrci

„*Keď sa za čias kráľa Herodesa v judejskom Betleheme narodil Ježiš, prišli do Jeruzalema mágovia od východu a pýtali sa: 'Kde je ten novonarodený židovský kráľ? Videli sme jeho hviezdu na východe a prišli sme*

sa mu pokloniť.“ (Mt 2,1-2) Prešlo viac ako tisícročie. V Júdovom (judejskom) meste Betleheme sa narodil Ježiš. Proroctvo o jeho narodení, ktoré vyriekol Jakub, poznalo viac národov. V Perzii, dnešnom Iráne, žili 3 mágovia. V staroveku mágovia boli vzdelaní ľudia. Mohli byť buď dobrí, alebo zlí. Dobrí mágovia boli kňazmi, ktorí ochraňovali a skúmali Božiu pravdu a poznanie. Zlí mágovia bojovali proti tejto pravde a využívali démonické sily.

Traja mágovia či mudrci, ktorí sa prišli pokloniť Ježišovi, boli dobrými mágmi. Čítali a skúmali staré texty, snažili sa hľadať odpovede o zmysle života. Poznali i Jakubovu predpoveď o kráľovi, ktorého budú poslúchať všetky národy. Títo mágovia, ktorí boli takí vtedajší vedci, pozorovali hviezdy a snažili sa zistiť, kedy sa narodí ten prisľúbený kráľ. Nielen v Perzii, ale aj v Ríme, v Taršiis (Španielsku) poznali toto proroctvo. Celý staroveký svet očakával, že z Júdu vzíde Pán sveta.

Akí museli byť títo mudrci šťastní, keď zistili, že práve za ich čias sa narodí sľúbený kráľ? Čakali na to ich predchodcovia viac ako tisícročie. Viac ako tisícročie čakali a skúmali. Mnohí mudrci obetovali tomu celé roky svojho života. A teraz tá chvíľa je tu! Astronomické výpočty konjunkcie Jupitera a Saturna v súhvezdí Rýb a Jakubovo proroctvo im predpovedalo narodenie kráľa práve v ich čase!

Hviezda, ktorá sa mudrcom zjavila, je bežný prírodný úkaz. Vieme, že konjunkcia Jupitera a Saturna (teda, že tieto dve planéty sa dostanú blízko k sebe,

prekrýjú sa) nastáva každých takmer 20 rokov. V tomto období nastalo však niečo nečakané, čo sa tak často nestáva: stalo sa to pri narodení Ježiša a 16. júla 1623 a stane sa až 15. marca 2080. K tejto konjunkcii v čase narodenia Ježiša sa pridala i supernova, takže ľudia v tej dobe mohli pozorovať na oblohe veľkú žiaricu hviezdu. Betlehenskú hviezdu, ktorá žiarila viac ako Slnko. Možno si povieme: nič zvláštne sa nestalo. Sú to bežné prírodné javy, ktoré dnešní vedci vedia veľmi dobre opísať. Túto skutočnosť si mohli povedať aj traja mudrci. Lenže oni sa pozerali na tieto udalosti Božími očami. Skúmali udalosti v prírode. Všetko pre nich malo skrytý zmysel. V tom čase bol Jupiter symbolom Babylónie a pohanského náboženstva. Saturn bol symbolom židovského národa. Obrovskú žiaricu hviezdu si vysvetlili ako znamenie. Hoci to vedeli vysvetliť vedecky, dali tomu aj hlbší význam. Úkaz, ktorý sa objavil práve v ich dobe, znamená splnenie Jakubovho proroctva: príde Ten, ktorý bude vládnuť všetkým i pohanom.

Znamená pre dnešok

Takéto znamenia nám Boh dáva i dnes. Všimame si ich? Je lockdown. Pravdepodobne bude pokračovať až do Vianoc. Do narodenia Ježiša. Považujeme to za Božiu milosť? Nemusíme sa o nič starať. Nemusíme chodiť po obchodoch, nadmieru vyzdobovať naše domy. Máme čas byť doma, s rodinou. Sústrediť sa na to podstatné. Narodí sa Ježiš! Spasiteľ sveta!

Keď „*mudrci zbadali hviezdu, nesmierne sa zaradovali.*“ (Mt 2,10) Mudrci sú otvorení Božiemu volaniu. Či sú starí, alebo mladí, či sa im chce, alebo nechce, či im to vyhovuje, alebo nevyhovuje, vydajú sa na cestu do Judey. Navštívia najskôr palác – veď kde inde by sa mal narodiť kráľ?

Keď mágovia predstúpia pred Herodesa, Herodes sa zľakne. Má sa narodiť niekto väčší ako on? Báľ sa. Toto dieťa mu môže ukradnúť korunu. Herodes si dá zavolať veľkňazov a zákonníkov, aby sa s nimi poradil. To sa rozkríknú aj do okolia. Niečo vážne sa muselo stať, keď kráľ tak rýchlo zvoláva poradcov. Nastane panika. Môže sa z malého a bezvýznamného mesta narodiť kráľ? Má sa Herodes báť? Môže niečo veľké pochádzať z malého? V našej logike nie. Lenže

naša logika nie je logikou Boha.

Z hriešnika Júdu sa narodí Ježiš. Z bezvýznamného mesta vychádza spása. Božiu logiku nám vysvetľuje i Mária vo svojej modlitbe Magnifikat: „*Mocnárvo zosadil z trónov a povýšil ponížených.*“ (Lk 1,52)

Boží plán je zvláštny

Niečo malé a bezvýznamné v našich očiach nemôže byť predsa dôležité. Kto by raz povedal, že chudobná dedinka Papradno raz vyhrá tretie miesto v Európe? Boh nepozná prekážky. Ak Bohu povieme svoje áno, vykoná cez nás veľké veci. Nemusíme byť bohatí, múdri a tí najlepšie. Každý jeden, aj ten najmenší, môže s Bohom vykonať veľké veci. Tak ako malý a slabý chlapec od oviec Dávid porazil Goliáša, ako kajúcnik Júda bol požehnaný od Boha. Tak i každý jeden z nás je volaný Bohom do spolupráce. Úsilie každého jedného z nás: keď sme sa zapojili do skrášľovania obce, pomohlo, aby sme vyhrali túto cenu. Každá jedna ruka bola dôležitá.

Mudrci zisťujú, že kráľ sa narodil v maštali. Toľko úsilia vynaložili na ceste. Putovali dlho, dlho skúmali hviezdy a kráľ sa narodil v maštali! Mohli sa hneď otočiť a sklamaní ísť naspäť domov. Ale oni sa rozhodnú ísť ďalej. Aj napriek tomu, že vedia, že môžu zomrieť. Herodes sa bál, bol schopný všetkého. Mudrci však prichádzajú do maštale a klaňajú sa bezbrannému a chudobnému dieťaťu. Práve v tomto okamihu nastáva koniec astrologie. Hviezdy už nepredpovedajú osudy ľudí, ale nasledujú, bežia po dráhe ku Kristovi. Už aj pohania môžu vidieť, že nie je boh Jupiter, boh Slnko, ale je len jeden Boh, ktorý všetkému vládne. Aj nebeské telesá, hviezda, nasledujú Krista, pred Ním sa klaňajú. Hviezda neurčuje osud Dieťaťa, ale Dieťa riadi hviezdu. Toto si uvedomili aj mudrci. Preto sa klaňajú bezbrannému dieťaťu. Keď sa mu klaňajú hviezdy, prečo by nemali skloniť svoje chrbty i oni? Celý vesmír kľučí pred Ježišom! Mudrci sa klaňajú Ježišovi až po zem. Dávajú mu kráľovské dary: zlato, kadidlo a myrhu. Zlato ako kráľovi, kadidlo ako kňazovi a Božiemu dieťaťu a myrhu ako symbol utrpenia a pomazania kráľovského tela.

„*Čokoľvek ste urobili jednému z týchto mojich najmenších bratov, mne ste urobili.*“ (Mt 25,40) Každé vykonané dobro aj pre toho najbezvýznamnejšieho človeka,

Pokračovanie na str. 5

VIVAT PODŽIARAN

Tak už do kroniky môžeme napísať: „Vystupovali sme v Rusku“. Sice zatiaľ len virtuálne, ale o to s väčším nadšením a radosťou z prezentácie krásnych piesní spod Javorníkov. A asi sme sa tam ani nestratili, že?

Zdá sa mi, že som len včera písala o tom, aké sme mali leto, a už je december a opäť spomínam, čo všetko sme stihli. Veľa aktivít sme nemali, ale stáli za to. V septembri k nám opäť zavítal štáb z relácie Kapura z RTVS a natočili sme dve krásne videá. Jedno ste už mohli vidieť a myslím, že tie naše „cahavé“ sú najkrajšie na svete. Čo vy poviete? Veľmi pekne sa chceme poďakovať pani Ďurišovej a Mešťítkovcom, že nám na chvíľu prepožičali svoje dreveničky, aby sme aj takto mohli prezentovať kultúrne bohatstvo Papradna.

V novembri nás zase oslovili z Považského osvetového strediska v Považskej Bystrici s ponukou natočiť krátky film o tom, ako prebiehal Posní dzeň v Papradne, za čo im nesmierne ďakujeme. Úloha to veru nebola ľahká, no myslím si, že vzniklo niečo originálne, jedinečné, na čo sa nebude dať zabudnúť. Ešte raz chválím našich malých Betlehoncvo, ktorí sa zhostili svojej úlohy perfektne, o ostatných nehovoriac.

Duchovné slovo

Pokračovanie zo str. 4

znamená mnoho. Boh nás posielal pomôcť. Vstať, aj keď nám to nevyhovuje, a pomôcť. Urobili to mudrci, vzdelaní ľudia, prečo nie my? Múdry človek pomáha, hlúpy je ako dobyčča (Ž 73).

Niektoré tradície opisujú týchto mudrcov ako troch kráľov, ktorí pochádzajú z Afriky, Ázie a Európy. Sú rôznej farby pleti, majú rôzny vek (jeden mladý, jeden dospelý a jeden starý). Či je to založené na pravde, alebo nie, nie je podstatné. Podstatné je, že Ježiš Kristus nerobí rozdiely: starý alebo mladý, Európan alebo Afričan. Všetci sú si rovní, všetci môžu byť spasení. Mudrci sa vydávajú na procesiu, putujú ku Kristovi. Ľudský rozum uznáva vieru v Krista, klania sa pred Kristom.

Drahí bratia a sestry

pripojme sa k mudrcom, všimajme si znamenia čias, premýšľajme nad týmto obdobím. Snažme

Pán Boch zaplac Karolovi Bašovi a jeho bratovi, že sme to všetko mohli natočiť v ich dreveničke. A keďže to všetko natáčali a strihali dvaja šikovní mláďzenci z TV Považie – Alexander Kišš a Martin Hamšík, budete si ho môcť pozrieť vo vianočnom čase na TV Považie. Projekt z verejných zdrojov podporil Fond na podporu umenia. Bol realizovaný v rámci projektu Kultúra človeka, kultúra spoločnosti.

A možno by sme toho stihli ešte viac, len... Ale ktovie? Možno ešte nejaké tie vianočné piesne stihneme natočiť či niekedy budúci rok pripravované video na Ondrejovské hody? Uvidíme.

Na záver by som za nás všetkých chcela poblahoželať decembrovým okrúhlym oslávencom. Jednému päťdesiatnikovi „Otovi“, bývalej dlhoročnej členke Milke Gácikovej a nášmu Jožkovi Kľabňovi Klabníkovi. Prajeme im veľa zdravia, šťastia, Božieho požehnanie a všetkého, čo si prajú.

Vám, milí Papradňania či srdcom Papradňani, prajeme krásne Vianoce a veľa, veľa zdravia v novom roku 2022. A vám, milí moji Podžiaranci, okrem toho zdravia prajem, aby sme sa stále, stále v takej dobrej nálade stretávali, aby sme tú našu štyridsiatku riadne spolu oslávili.

Lenka Jandušíková

sa priložiť ruku k Božiemu dielu, povedzme mu svoje áno. Boh chce naše áno, budme zodpovední. Ukážme cestu i iným. Ukážme ju tým, že sa pohneme. Vydajme sa na cestu ako mudrci. Mudrci pochopili Božie volanie cez hviezdu a vydali sa na cestu. Svojím príkladom môžeme iným ukázať cestu. Vstaňme a robme dobré veci. Nečakajme, že niekto iný to za nás urobí. Mudrci si tiež mohli povedať, že nevládu, že sú ďaleko. Ale vstali a išli na dlhú cestu. Tiež sa mohli vzdať pri prvej prekážke – keď sa báli o svoje životy. Nevzdali sa ani vtedy, keď zistili, že kráľ, ktorý sa narodil, bol chudobný a bezbranný chlapec. Mohli hromziť, že vynaložili veľké úsilie pre nič. Zbytočne sa prehrali. Ale dali Bohu svoje áno. Prijali skutočnosť, že sa snažia pre chudobné dieťa.

Drahí bratia a sestry, budme zodpovední, povedzme Bohu svoje áno. Vyprosujem vám u Boha silu konať a múdrosť konať dobro.

Mgr. Martin Hruška

Výrazný úspech v Rusku

Dana Mahútová, POS PB

V súčasnosti väčšina nielen folklórnych festivalov a súťaží prebieha v online priestore. Takýmto spôsobom sa uskutočnil aj 14. ročník medzinárodnej folklórnej súťaže GRAND-PRIX INTERFOLK 11. – 14. novembra 2021 v Petrohrade v Rusku. Hlavnou myšlienkou tohto pekného podujatia je podporovať vzájomné obohacovanie sa medzi kultúrami rôznych krajín, podpora medzinárodnej kultúrnej spolupráce, ako aj odovzdávanie národných tradícií mladším generáciám, aby sa zachovalo národné kultúrne dedičstvo. V piatich kategóriách (autentický folklór, moderná úprava ľudových piesní, zmiešané prezentovanie ľudovej tvorby, ľudové tance, inštrumentalisti a ľudové hudby) sa stretlo 53 súťažiacich z 10 krajín – Ruska, Bieloruska, Talianska, Slovenska, dokonca z Číny a ďalších krajín. Medzi nimi boli mnohí víťazi najmä ruských súťaží. A ruský folklór je naozaj výnimočný. Podmienkou bolo, že účastníci mohli prihlásiť svoje videá natočené iba počas posledných dvoch rokov.

Folklórna skupina Podžiaran prihlásila do Petrohradu dve videá, ktoré vznikli na tohtoročných Marikovských folklórnych slávnostiach. Naša veľká vďaka patrí Považskému osvetovému stredisku v Považskej Bystrici, že nám umožnilo použiť práve tieto záznamy. V prvom videu reprezentovala papradniansky spev celá folklórna skupina piesňami Bodaj sa zapadla a Ví, mláďzenci, ví. V druhom sa

predstavilo duo Lenka Jandušíková a Patrik Kaprálik piesňou Povedal mi sláviček.

Jednotliví súťažiaci boli postupne predstavovaní na facebookovej aj oficiálnej stránke súťaže Interfolk in Russia, kde bolo možné a veľmi zaujímavé pozorovať rozmanitosť kultúr prihlásených krajín. Na naše videá reagovalo veľké množstvo nielen našich fanúšikov, ale dokonca aj organizátorov ďalších medzinárodných festivalov. Sme radi, že sme sa medzi toľkými nestratili. Ešte pred koncom súťaže nás potešilo pozvanie účinkovať na festivale v Gruzínsku. Asi sme ich museli zaujať, pretože ich folklór je úplne odlišný od toho nášho.

Medzitým sme netrpezlivo čakali, ako naše súťažné videá ohodnotí odborná porota. S obrovským nadšením sme zistili, že náš spev bol ohodnotený veľmi vysoko, pretože sme za obe videá získali 1. MIESTO v jednotlivých kategóriách. Bol to nádherný pocit pre nás všetkých. Neľutujeme, že sme sa do súťaže prihlásili a že sme sa aspoň takýmto spôsobom dostali tam, kde by sme sa za bežných podmienok asi ťažko ocitli. Veľmi nás teší náš úspech a s radosťou v srdci môžeme prehlásiť, že sme aj vo svete úspešne prezentovali typické piesne spod Javorníkov a takto reprezentovali nielen Papradno, ale aj celé Slovensko. Tento rok sme boli v Rusku online, ale ktovie? Možno sa tam raz vyberieme aj naživo.

Video FSK Podžiaran: <https://youtu.be/jv4bPP9Pagw>

Video Lenka a Patrik: <https://youtu.be/C5gUGsGsjNk>

Najznámejšie rody v Papradne

Pilátik / Pilácik

Tento rod nie je u nás veľmi dávno. Vznikol tu niekedy až po roku 1800. Ak majú Pilátikovci v Papradne aj dlhší koreň, tak sa ich predkovia volali ináč. Pôvodné priezvisko malo tvar Pilát a tak sa zachovalo aj v zápisoch. No v roku 1855 majú Pilátikovci u nás už tri domy. Dom č. 302 vlastní Štefan Pilátik (Pilácik), d. č. 303 Pavel Pilátik (Pilácik) a d. č. 295 Vendel Pilácik. V roku 1874 v Turkoviech grunte býva Vendel Pilácik a v Ivanoviech grunte majú dom aj pozemky Štefan Pilácik, Vendel Pilácik a Mária Piláciková. Pilátovci (tak ich volajú dodnes) bývali pod Holým vrškom. Túto osadu nad dedinou dávno, ešte pred rokom 1592, založil Ján Plešivý. V urbároch sa do roku 1848, respektívne až do roku 1874, označovala ako Plešivoviech hošták. Pilátikovci majú aj svoju osadu v Malom Jastrabí (nad Majerom) zvanú Pilátovce – U Pilátov. (Podľa Š. Meliša)

Z rodín Pilátikovcov, ktoré u nás žili, predstavíme tri. Tá, ktorá bývala pod Holým vrškom, patrila Jozefovi Pilátikovi (1900 – 1973), ktorý bol synom Juraja a Agneše Havajíkovej. S manž. Máriou Váchalíkovou mali sedem detí – Helenu, Štefana, Ondreja, Viktora, Reginu, Kamila a Vendelína. V rodičovskom dome zostal len slobodný a bezdetný Ondrej. Zomrel v roku 2009. Helena v. Brezničanová, Regina v. Gardoňová a Kamil s manž. Ľubicou Jarošincovou sa usadili v Papradne, ostatní ešte ďalej. Helena aj Regina už zomreli, po Helene zostal v Papradne len

Portášik

slobodný syn Rastislav, po Regine manžel Gregor Gardoň, ktorý žije s dcérou. Pomerne mladý zomrel aj Kamil (1943 – 2014). Jeho žena Ľubica býva so synom Marošom v Papradne, a v Papradne žije aj vydatá dcéra Renáta. Ďalší dvaja synovia sú ženatí mimo. Z týchto Pilátikovcov žije v Papradne ešte Marošov syn, po rozvode s matkou. Ďalší Pilátikovci, Vendelín (1914 – 1995) a Emília Harišová, bývali v časti Záhrady, pri garážach SAD. Ich štyri deti – Emília, Marian, Marta a Anna ešte žijú, všetky v Papradne. Slobodné a bezdetné sestry Emília a Marta zostali v rodičovskom dome, Anna v. Moravíková a Marian s manž. Vlastou Šmulíkovou si postavili nové domy. Marian s manž. mali len tri dcéry. Jedna z nich, vydatá, býva s rodinou spolu s rodičmi a ďalšia dcéra má doma vedený trvalý pobyt. Vendelín bol synom Štefana a Karolíny Maliníkovej a v Papradne žila aj jeho sestra Erna v. Moravíková.

Tretia rodina Pilátikovcov, Ján a Mária Jánošíková, bývali v drevenici oproti bývalému Zelovocu, ktorá tam stojí dodnes. Z ich detí

Zľava Daniel Brezničan, sestry Pilátikové Regina a Helena, Gregor Gardoň.

nom Štefana a Márie Turčíkovej. Okrem neho žili v Papradne jeho dve sestry, Júlia v. Schmidtová a Karolína v. Majšíková. Júliin manžel Ernest Schmidt bol nemeckej národnosti. Karolína ovdovela ešte v roku 1945, keď bol jej manžel pri prechode frontu nešťastnou náhodou zastrelený. Jozef a Terézia mali osem detí, z toho dvakrát dvojčičky – Urbana a Michala, druhé dvojčičky Štefana a Jozefa, Jána, Annu, Stanislava a Helenu. Z týchto detí len Michal a Stanislav s manž. Máriou Hároníkovou zostali v Papradne. V súčasnej dobe slobodný a bezdetný Michal žije v domove v Úpohlave, ale na dôchodok sa do Papradna prisťahoval Ján. Ten spolu s partnerkou Ivetou Balušíkovou otvorili u nás obchod s domácimi potrebami. Podľa fotografie vidíme, že Jozef Portášik bol gazda – furman, s pomerne veľkým gazdovstvom. Sú pamätníci ktorí hovoria, že keď v roku 1880 zomrel, pohrebný voz s truhlou ťahala pára koní. Aj na Teréziu Portášikovú spomínali najmä naše vyšivačky, ktoré dlhé roky viedla.

– Irena, Karol, Matilda a Milan, si pamätáme len najmladšieho Milana, ktorý bol učiteľom. Učil na tunjšej ZŠ aj na škole Podjavorníkom. Máriu Jánošíkovú – Pilátikovú každý poznal skôr ako Grajcarku, čo bolo meno jej matky. Po smrti rodičov sa Milan odsťahoval a RD zmenil majiteľov.

Portášik

V Papradne veľmi starý rod, ktorého korene siahajú pravdepodobne až do roku 1600. V tom čase žili u nás portovní valasi, ktorí ochraňovali uhorské hranice v oblasti Hornej Bečvy a Javorníkov. Bojovali o pasienky a stavali sa proti vpádom z Moravy na Slovensko. Na Bytčianskom panstve boli portovní valasi v Papradne, na Makove a v Turzovke. Boli ozbrojení ručnicami, pištoľami, valaškami, kyjakmi a okrem toho stavali drevené šance. Stopa po týchto portovních valachoch – strážcoch a bojovníkov sa zachovala u nás v mene Portášik. Rod Portášikovcov je u nás jeden z najstarších, trvá takmer 400 rokov. Po zániku valašských slobôd sa aj príslušníci Portášov stali poddanými sedliakmi. Svedčia o tom zápisy v zoznamoch večných poddaných obce Papradno. Už v roku 1725 tu nájdeme meno Juraja Portáša. Možno ten istý Juraj, alebo jeho syn, je zapísaný aj v roku 1770 a okolo roku 1800 Juro Portáš. V roku 1855 sa v našej obci spomínajú Ján Portášik, ktorý žije v dome č. 33 a Juraj Portášik v dome č. 32. V roku 1874 sú vo Vaškoviech grunte zapísaní Tomáš Portáš a Ján Portáš. Portášikovci majú v Papradne prezývku Migurec a tento rod sa u nás zachoval dodnes. Niektorí sa vysťahovali do USA a Štefan Portášik sa usadil ako farmár pri Edmontone v Kanade. (Podľa Š. Meliša)

Posledná rodina Portášikovcov v Papradne patrila Jozefovi a Terézii Zboranovej. Jozef bol sy-

nom Štefana a Márie Turčíkovej. Okrem neho žili v Papradne jeho dve sestry, Júlia v. Schmidtová a Karolína v. Majšíková. Júliin manžel Ernest Schmidt bol nemeckej národnosti. Karolína ovdovela ešte v roku 1945, keď bol jej manžel pri prechode frontu nešťastnou náhodou zastrelený. Jozef a Terézia mali osem detí, z toho dvakrát dvojčičky – Urbana a Michala, druhé dvojčičky Štefana a Jozefa, Jána, Annu, Stanislava a Helenu. Z týchto detí len Michal a Stanislav s manž. Máriou Hároníkovou zostali v Papradne. V súčasnej dobe slobodný a bezdetný Michal žije v domove v Úpohlave, ale na dôchodok sa do Papradna prisťahoval Ján. Ten spolu s partnerkou Ivetou Balušíkovou otvorili u nás obchod s domácimi potrebami. Podľa fotografie vidíme, že Jozef Portášik bol gazda – furman, s pomerne veľkým gazdovstvom. Sú pamätníci ktorí hovoria, že keď v roku 1880 zomrel, pohrebný voz s truhlou ťahala pára koní. Aj na Teréziu Portášikovú spomínali najmä naše vyšivačky, ktoré dlhé roky viedla.

Santus

Toto priezvisko sa v našej obci objavilo dosť neskoro. V roku 1874 sú v Diškoviech grunte spomenutí Sanktus Jozef, Sanktus Katarína a Sanktus Anton a Štefan. Santusovci, taký tvar má ich priezvisko dnes, majú niekoľko prezývok: Santus – Bábek, Santus – Antol, Santus – Bohovec. Toto meno je v Papradne dodnes. (Podľa Š. Meliša) Podľa viacerých prímení Santusovcov usudzujeme, že toto meno bolo u nás ešte v nedávnej minulosti dosť rozšírené. Napriek tomu v súčasnej dobe s týmto priezviskom sú u nás na trvalý pobyt prihlásené len 4 osoby. Najpočetnejší boli Santusovci s prímením Bábek. Títo okrem Papradna žili aj Podjavorníkom, najskôr v osade Hanajovce a potom v osade Hruškovce. Ak sa pozrieme do dávnejšej minulosti, zistíme, že Santusovci sa sem dostali ženbou Vendelína s Paulínou Hanajíkovou, dcérou Ondreja Hanajíka z osady Hanajovce. Vendelín a Paulína Hanajíková mali sedem detí – Jozefa, Michala, Jána, Ondreja, Helenu, Františku a Margitu. Z nich sa Ján oženil do Jasenice, Ondrej vystáhal do Ameriky a dcéry Helena, v. Harišová, Františka, v. Vaštíková, a slob. Margita s dcérou Rozáliou odišli do Papradna. U Hruškov zostal jedine Jozef. Oženil sa s Hele-

nou Trulíkovou, ale ani jedno z ich detí – Ľudmila, Jozef, Albína, Sabína, Helena a Milan sa neusadilo Podjavorníkom. Dokonca aj do Papradna sa vydala len dcéra Albína za Ignáca Lališa. Najmladší Jozefov syn Milan sa síce na dôchodok vrátil do Hruškov, ale v roku 2010 zomrel slobodný a bezdetný.

K Santusovcom s prírmením Bábek v Papradne patrili Jakub Santus (1897 – 1968). Bol synom Štefana a Márie Štrbákovej. S manž. Katarínou Dřblikovou vychovali šesť detí – Vojtecha, Karolínu, Viliama, Karola, Ľudmilu a Ľudovíta. Spomenieme len Vojtecha, Karola a Viliama, ktorí žili v Papradne. Vojtech zomrel už v roku 2007, jeho žena Ľubomíra Jurdíková v tomto roku. Ich syn Pavol je v Papradne zapísaný na trvalý pobyt. Po pekárovi Karolovi, ktorý zomrel v roku 1989, a manž. Paulíne Žilinčíkovej a ani po kováčovi Viliamovi a manž. Olge Levčíkovej nezostal s menom Santus v Papradne nikto.

Prírmenie Antol patrilo Antonovi Santusovi, ktorý žil na hornom konci Papradna. S manž. Máriou Lackovou mali dvoch synov – Antona a Karola. Obaja synovia z Papradna odišli a po smrti rodičov dom predali A. Lališovi. Na Antona Santusa Antola si ľudia pamätajú ako na šikovného ovocinára, ktorý vysadil vo svojej záhrade aj v blízkej Dolinke mnoho ovocných stromov.

S prírmením Bohovec žila u nás rodina Štefana a Márie Chumchálovej. Z ich troch detí – Ján, Ľudovít a Albína, žije dodnes v Papradne len dcéra Albína, v. Holienčíková. Ľudovít sa oženil do Čiech, Ján zomrel v roku 2015 a jeho manž. Filoména Macháčová v roku 2020. Z Jánových detí syn Jozef žije v Žiline, dcéra Mária v Púchove, len najmladší Ľubomír zostal v Papradne. Býva na bytovke aj so synom.

Zo Santusovcov v Papradne spomenieme ešte bratov Adama a Ignáca, ktorí bývali na hornom konci, tam kde začína cesta Pod Kremnicu. Ich rodičmi boli Ondrej a Anna Kurciníková. Po Ignácovi a Paulíne Šimaríkovej zostal v Papradne syn Ladislav, ktorý zomrel v roku 2019. Jeho žena Pavlína Bašová zostala sama, keďže ich deti žijú mimo. Druhý Ignácov syn Ondrej sa oženil do Brvníša a tu býva aj so svojim synom. Ignácov brat Adam a Štefánia Beníková mali viacero detí, ale s menom Santus tu z nich nežije nikto.

Slivoník

Je to náš starý rod. Už v roku 1770 sú medzi poddanými zapísaní Ondrej Slivoník, Juraj Slivoník a Ján Slivoník. V rokoch 1780 – 1790 sú to znova Juro a Jano Slivoník. V roku 1855 v dome č. 242 býva Ján Slivoník a v dome č. 243 Anton Slivoník. V roku 1874 v Koštiaľovom hoštáku bývajú: Ján Slivoník, Ondrej Slivoník a Filip Slivoník, v Sigotskom hoštáku Ján a Mária Slivoníkovci. V Papradne mali Slivoníkovci prezývku Pečko. (Podľa Š. Meliša)

Rodičmi súrodencov Jána, Štefana, Agneše a Paulíny Slivoníkovcov, ktorých potomkov nájdeme aj dnes v Papradne, boli Štefan Slivoník a Terézia Dřbliková. K nim patrili ešte jeden brat Jozef, ktorý sa odsťahoval na Dolniaky. Z týchto súrodencov Ján Slivoník s Agnešou Kolkusovou mali len dve dcéry – Helenu, v. Knapová, a Vilmu, v. Zdurienčíková. Obidve žijú v Papradne. V rodine Štefana Slivoníka a Anny Hanájkovej sa zasa narodil len syn Vendelín. Vendelín so svojou manž. Františkou Balušíkovou mali tri deti.

Zľava manželia Slivoníkovci, Štefan a Anna Hanájková so synom Vendelínom

Dve dcéry – Viera, v. Strašíková, Mária, v. Klabníková, aj syn Vladimír zostali v Papradne. Vendelín zomrel v roku 2006 a zomrel aj syn Vlado a jeho manž. Mária Michalíková. Obidvaja mladí. Zostali po nich dve dcéry, ktoré t. č. žijú v Anglicku, a v Papradne syn Marek s rodinou (manž. + dve deti). Agneša Slivoníková mala za slobodna dcéru Kamilu, v. za Bélu Balušíka, no so svojim neskorším manž. Levčíkom už deti nemala. Z detí Paulíny Slivoníkovej, v. Chrapková, (Anastázia, Mária, Dalibor, Anna, Helena) žil v Papradne len syn.

Samčik

Podľa rozprávania starších ľudí pred kostolom medzi cestou a riekou boli kedysi prúdy, ne-

skôr len vrbiny. Patrilo to vode. Toto miesto nazývali S i g o c. Sigot' je staroslovanský názov z 8. – 9. storočia a označuje riečny ostrov. Kedysi sa vraj na Sigoci usadil Žid Samko. Postavil si tu krčmu a bohatol z vody Papradňanky – predával lacný kvit s drahou vodou. Že je bohatý a má moc zlatých peňazí, dozvedeli sa aj zbojníci, ktorí sa zdržiavali v okolitých horách. Jedenkrát sa piati zbojníci ukryli v Háji (nad osadou Podhúboč) a tam vyčkali noc. V noci navštívili krčmára Samka, zviazali ho a žiadali od neho zlaté dukáty. Ak im ich vraj nedá, upečú ho za živa. Samko zapieral, že nemá a nemá. Darom ho bili a vyhrážali sa smrťou, nič neprezradil, nič z neho nevytkli. Trval na tom, že je chudobný, poctivý Žid, ktorý nemá žiadne zlaté peniaze. Zakúrili teda v peci, v ohni dožerava rozpálili železný kutáč a prikladali ho Samkovi na holé chodidlá. Samko aj túto bolesť strpel a nič neprezradil. O polnoci prechádzal po ceste nočný vartáš. Samko počul, ako na píšťalke odpískal dvanásť hodín a zvolal: „Odbila dvanásť hooódzina“. Vtedy Samko mocne skríkol: „Adam Chum-

chál, zvoň na fármo (alarm – poplach)“. Ale zbojníci mu rýchlo zapchali ústa a vartáš (nočný strážnik) nič nepočul. A skutočne, tým vartášom – strážnikom v tom čase bol Adam Chumchál. Zbojníci Samka mučili ďalej, ale ten neprezradil nič. Nakoniec od bolesti zamdlel. Zbojníci zobrali zopár strieborných zlatiek, nejakú pálenku a ušli do hôr. Ráno našli ľudia zviazaného Samka, pomohli mu na nohy a do postele. Chudák, ledva z toho vyviazol, ale bol rád, že mu dukátky zostali. Nieкто by povedal, že to nemôže byť pravda a celý príbeh je vyfantazirovaný. Ale ak si pozrieme fakty, pripustíme, že niečo pravdy na tejto povesti je. Žid Samko – krčmár nie je vymyslenou osobou. V roku 1855 v dome č. 341 býva Samuel Zahn a aj v roku 1874 je medzi obyvateľmi Sigotského hoštáku zapísaný Samuel Cahn. Podľa mena Žid, ale už zrejme pokrstený. Tento Samko mal aj deti a jeho synov nazvali Samko – Samčik. Samčíkovci sa potom spomínajú ešte v Križanoviech a Maruškoviech grunte. Neskôr sa toto meno od nás vytratilo. (Povest' zapísal Š. Meliš)

Magdaléna a Ambro Balušík

Vážení čitatelia tejto rubriky

Nakoľko sa nám občas ozývate o doplnenie údajov o rodoch, chceme vás informovať, že v jednotlivých rodoch sú spomenutí najmä tí, o ktorých údaje sú evidované na Obecnom úrade v Papradne. Nie je v silách spracovateľov tejto rubriky, aby obsiahli všetkých členov jednotlivých rodov.

Ďakujeme za pochopenie.

Ďakujeme za ochotu pomôcť

Farská charita v Papradne opäť veľmi pekne ďakuje ľuďom, ktorí sa zapojili do potravinovej zbierky v predajniach Coop Jednota Papradno. Vybieralo sa veľké množstvo potravín a pracích a čistiacich prostriedkov, ktoré tak pomôžu ľuďom v núdzi. Táto zbierka svedčí o tom, že máme obrovské srdcia a myslíme na iných nielen na Vianoce, ale aj počas celého roka. V tejto dobe čoraz viac vystupuje do popredia princíp solidarity, ktorý nám hovorí, že všetci nesieme zodpovednosť jeden za druhého. Sme radi, že aj takáto zbierka, ktorej cieľom je zabezpečenie základných ľudských potrieb, bola prijatá s nadšením.

Ďakujeme, že pomáhate spolu s nami a meníte túto spoločnosť v lepšiu, berúc do úvahy myšlienku Matky Terezy „Človek nežije iba z lásky, ktorú prijíma, ale hlavne z tej, ktorú daruje.“

Ďakujeme i vedeniu a zamestnancom Coop Jednota, bez ktorých by sa táto zbierka neuskutočnila.

Končiac poďakovaním, dúfame, že sa zapojíte do ďalšej zbierky aj v nasledujúcom roku 2022.

Srdiečka s darčekom

Advent sme začali adventným vencom a papierovými srdiečkami, ktoré symbolizujú našu spolupatričnosť k bližným. V tejto ťažkej covidovej dobe, ktorá nám znemožňuje hlavne stretnutie s našim Pánom v kostole, ste neváhali aj napriek všetkým prekážkam a zobrali ste si papierové srdiečko na obdarovanie. Za vašu lásku k bližným a za to, že ste sa nedali odradiť, vám zo srdca ďakujeme.

„Ten, kto dáva s radosťou, dáva najviac a Boh miluje radostného darcu.“ Matka Tereza

Farská charita Papradno

ZŠ s MŠ Papradno

Základná škola

Koncom septembra zavítala do našej školy vzácna návšteva. Pani spisovateľka Mária Gáboríková priniesla svoje nové dielko Lotéria, na ktorom sa podieľali aj naši žiaci. Terajší piatáci ešte pod vedením pani učiteľky Mgr. Zuzany Bielej ilustrovali dojímavý príbeh priateľstva dvoch chlapcov z Piešťan a rodného Papradna. Pani spisovateľka pochválila a ocenila prácu svojich spoluautorov, spokojnosť s výsledkom spolupráce prejavili aj naši piatáci. Už teraz sa tešíme na ďalšie aktivity s pani Gáboríkovou počas Medzinárodného dňa školských knižníc 2021.

Štvrtáci z Papradna po krajskej súťaži do celoslovenskej

Štvrtáci z Papradna zvíťazili v krajskom kole medzinárodnej súťaže v učení cudzích jazykov s názvom Jazykový WocaBee šampionát. Žiaci sa počas trvania súťaže od 20. októbra netreba sem dokedy? naučili až 158 nových slovíčok. Postúpili tak do celoslovenského kola súťaže, ktoré sa koná v termíne 17. - 24. novembra. Keď vyjde Polazník, bude už koniec súťaže! Jazykový WocaBee šampionát prebieha pod záštitou Ministerstva školstva, vedy, výskumu a športu SR.

za ZŠ dm

Šarkaniáda na Vrchovej

Predposlednú októbrovú nedeľu sa pri kríži na Vrchovej uskutočnil nultý skúšobný ročník Šarkaniády, ktorú organizovala obec v spolupráci so základnou školou s materskou školou a ZRŠ. Účasť bola výborná, slniečko svietilo, odmeny boli pripravené, dobrá nálada zabezpečená. Jediné čo chýbalo, bol vietor. Nová tradícia je napriek tomu úspešne založená.

Šarkaniáda očami Viktórie Trnčíkovej zo 4. ročníka: „Na kopci sa zišla skoro celá naša dedina. Boli tam šarkany od výmyslu sveta. Videla som veľké, malé, kúpené, ba aj doma vyrobené. Ja som mala veľkého pestrofarebného motýľa. Všetky deti boli na konci odmenené.“

Materská škola

Do našej materskej školy zavítalo mobilné planetárium s príbehom Život stromov. Deťom žiarili očká už pri nafukovaní obrovskej kopuly, ktorá bola až po strop. Boli zvedavé, čo je vo vnútri a čo ich čaká. Celým príbehom ich sprevádzali chrobáčky: lienka Dorotka, svetluško Mirko a chrúst Toník, ktoré deťom priblížili všetko o úchvatných javoch a druhoch rastlinnej ríše. Deti sa dozvedeli nové, zaujímavé informácie o stromoch, čo je fotosyntéza a aká je dôležitá pre všetkých. Bolo veľmi poučné a zaujímavé vidieť, čo sa v strome nachádza a ako to tam všetko funguje. Zároveň to bola pre deti zábava.

V októbri nás navštívilo Divadlo Sniečko z Piešťan. Pripravilo si pre nás predstavenie s názvom Abeceda zdravia plné veselých pesničiek, pohybu a cvičenia pre zdravie. Do rozprávkového príbehu sa aktívne zapájali aj deti, ktoré počas celého predstavenia komunikovali s hercom. Pomenovávali rôzne druhy ovocia a zeleniny. Dozvedeli sa o dôležitosti vitamínov pre naše zdravie, spoznali nové slovo „imunita“, akým spôsobom si ju treba udržiavať, čo sa stane, keď ju stratíme. Deti si upevnili poznatky aj o hygienických návykoch pred konzumáciou ovocia a zeleniny. V divadelnom predstavení sa deti zabavili, zaspievali si aj zatancovali.

Kolektív MŠ

Srdečne blahoželáme

Druhý novembrový týždeň sa uskutočnila medzinárodná informatická súťaž iBodor, do ktorej sa každoročne zapája aj naša škola. Žiaci súťažili podľa veku v dvoch kategóriách – Drobcí a Bobríci. Najúspešnejším súťažiacim zo ZŠ s MŠ Papradno 312 sa stal žiak 4. triedy Jakub Hroško, ktorý aj napriek veľmi zložitým úlohám svojimi riešeniami prekonal 95,4 % súťažiacich z celého Slovenska. Ale aj v iných kategóriách sa žiakom darilo veľmi dobre a úspešnými riešiteľmi sa stali títo súťažiaci (poradie žiakov odzrkadľuje úspešnosť v rámci našej školy a kategórie):

Drobcí: 1. Ondrejko Kaprálik, II. trieda, 2. Tamarka Jánošíková, III. B trieda, 3. Tereška Majšíková, II. trieda, 4. Radovan Hipík, III. B trieda

Bobríci: žiaci 4. triedy: 1. Jakub Hroško, 2. Nella Kontilová, 3. Kristína Levčíková, 4. Laura Palková, 5. Peter Klabník, 6. Viktória Trnčíková

Títo žiaci za svoj výkon získavajú diplom úspešného riešiteľa.

Ocenenie na európskej úrovni

Obec Papradno získala ocenenie v rámci súťaže Európska cena obnovy dediny. Hodnotiacia komisia navštívila Papradno ešte začiatkom septembra. Po absolvovaní návštevy všetkých zapojených obcí komisia rozhodla, že naša obec skončila na bronzovom mieste. - Papradno kladie osobitný dôraz na ochranu a zachovanie svojho prírodného a kultúrneho dedičstva. Dobrým príkladom je zachovanie hornotrenčianskeho nárečia, výšivkového umenia a dreveníc, ktoré sú národnými kultúrnymi pamiatkami. Vďaka starostlivému manažmentu komunity, živému klubovému životu a angažovanému obyvateľstvu má Papradno veľmi dobré zabezpečenie v potravinárskom, zdravotnom, sociálnom, v oblasti služieb a vzdelávacom sektore, ktoré sa rozšírili aj prostredníctvom zriadenia kultúrneho domu obyvateľstvom o ďalšie zariadenia, ako napr. telocvičňa, skúšobňa kultúrnych aktivít, knižnica, reštaurácia, spoločenská sála a kino. Z ekonomického hľadiska sa kladie dôraz na malé podniky a miestne poľnohospodárske výrobky, ktoré dokonale harmonizujú so snahou o ďalší rozvoj v oblasti letnej a zimnej rekreácie. V neposlednom rade je potrebné poukázať aj na pozoruhodné činnosti v oblasti ochrany klímy, - vyzdvihli obec členovia európskej hodnotiacej komisie.

Dziedzina roka 2019 / Bronzové Papradno

*Papradno, Papradno,
dziedzinka moja rodná,
veru si ty evrópskéj ceny hodná.
V našém kosceličku orgán'e jako svet,
to naše Papradno pekné je jako kvet.*

*Farára my máme chlapa jako buk,
furt len čosi robí a nemá bolesc rúk.
Kedz mvože, pomvože,
chráň nám ho, dobrý Bože.*

*Na Kolíbu chodzja ľudzja aj z Bracislavy,
Bačova cesta sa tam sem-tam slávi.
Syry, žinčica, mljeko aj syrové ňice,
naproci na Vrchovej pasú sa bahňice.*

*Keby len bahňice, ale aj baránky,
halušky na Kolíbe ňemajú zlej stránky.
Koňičky, koňičky vrané táj behajú,
aj dzeciská sa tam dobre zahrajú.*

*To každá dziedzina ňemvože pédac,
že tam žjaci f škole mvožú sedac.
Ňišt zlé vám o ňjéj ňemvožem pédac,
čto v ňjéj ňesedzel, mvože len ľutovac.*

*Hasiči ve strehu sú, kedz dzesi horí,
ve žjadmém probléme ničto z ňích ňepohorí.
A kec sa chtosi u nás v hore strací,
každý hasič sa ho hñedz hľadac vráci.*

*Zelený kabát, širák aj puška,
opjerá sa vám v hore o bučka.
Naši poľovňici to sú veru chasa,
ňezľakajú sa aňi frasa.*

*Červený kríž'e docc dvoležity
a strach kolko členvo majú,
kedz odpadňeš, prvú pomoc ci hñedz dajú.
Pri šetkém též pomáhajú,
o chorých sa voňi postarajú.*

*Fodbalšisci, chlapi jako z Pľejboja,
ňezľakajú sa procvíňkvo aňi súboja.
Ihrisko té hých pľac,
hrajú aj, kedz začne ľjac.*

*Reflaxy majú vám jak kolibríci,
človek hých rád hrac uvidjí.
Lobetka len tak na stole sa strjedá,
sú to chlapi pimpongisci, vysoká to trjeda.*

*Tam, dze sa voda sypala a pjesek ľjal,
každý s tých včjelék užitek mal.
Boľi ca hrdlo a či hrtan páľí,
každému sa ulaví po mädovém čaji.*

*Majú sa len dobre ci naši dvochocci,
ňesedzja len tak doma, cicho na rici.
Po výfetoch chodzja, zábavy vymýšľajú,
medzi sebú ňezhody ňemajú.*

*Ci naši turisci hory majú schodzené
peší aj na beškách, bagandže medzené.
Počasje hých veru ňeodradzí,
vedz f prírodze sú vám voňi radzi.*

*Skúšky vám v pjatky mávajú,
občanvo voňi furt zabávajú.
Kedz z javiska hukot a spev zñeje,
každý hñedz vje, že to Podžiaran je.*

*A na koňec zazvoňil na koscele zvoňec
a ten, čto mi ňeverí,
ňech sa prídze do Papradna pozrec.*

Samuel Šaržik

Od 1. januára 2022 odchádza
na zaslúžený dôchodok

Ing. Vierka Lališová

riaditeľka Centra sociálnych služieb
v Papradne.

*Niečo sa končí
a nie je to len rok.*

*Slzy sa tísnu do očí -
pani riaditeľka ide na dôchodok.*

*Zanechala po sebe hlbokú stopu,
veď bola tu s nami dlhý čas.*

*Spoločné zážitky na srdce klopú,
spomínať bude každý z nás.*

*Povzbudivých slov rozdala na tisíce
a úsmevov ešte viac.*

*Chýbať nám budeš všetkým, Vierka,
a našim starkým azda najviac.*

*Nech aj ďalšie tvoje kroky
šťastné sú po dlhé roky!*

*Dnes ti patrí vďaka veľká,
drahá pani riaditeľka!*

Milá pani riaditeľka, prijmite od všetkých nás v Domove (zamestnancov i starých) slová vďaka a pranie do ďalších rokov: veľa sily, zdravia, šťastia a rodinnej pohody.

K praniu sa pripája aj redakcia Polazníka, v ktorom Vierka pracuje od jeho začiatku.

Knižnica v Papradne ďakuje obci za dotáciu 200 € na zakúpenie nových knižných titulov. Ďakujeme aj všetkým darcom za množstvo darovaných kníh. Sme radi, že tieto neskončili v zbere papiera, ale že ste mysleli aj na iných ľudí a rozhodli ste sa podeliť sa s týmito knihami s našimi čitateľmi.

Doplnili by sme výrok Josepha Brodského: „Sú aj horšie zločiny ako pálenie kníh. Jeden z nich je nečítať ich,“ ale aj nepodeliť sa s ich obsahom s inými.

Mgr. Dominika Piačková

Ďakujeme ľuďom, ktorí nám pomáhali skrásťovať naše Papradno tým, že polievali kvety na mostoch, autobusových zastávkach a v okolí kostola, a aj takto ukázali, že im na našej krásnej dedinke záleží. Ďakujeme i ľuďom, ktorí pomohli skrásliť Pánov chrám, náš papradniansky kostol, tým, že finančne podporovali kvetinovú výzdobu. Pán Boh zaplať!

„Nič nevravím, keď ma kritizujú. Snažíme sa konať čo najlepšie a nechávame za nás hovoriť našu prácu. Nie je dôležité to, čo robíme, ale koľko lásky do svojej činnosti vložíme. Robme malé veci s veľkou láskou.“ Matka Tereza

Mgr. Milada Fortuníková

Keď držíte náš Polazník v rukách, možno ani neviete, že jeho finálne spracovanie je v rukách tlačiara. Musí niekedy dohnať naše časové meškание, aj opravy a iné úpravy. Dlhé roky využívame služby súkromnej tlačiarne PN print v Piešťanoch. O to ťažšie sme prijali správu, že jej majiteľ Milan Šiška zomrel po dlhej a ťažkej chorobe vo veku 62 rokov. Vyjadrujeme rodine sústrasť a ďakujeme za uistenie, že naša spolupráca bude pokračovať.

Vedenie redakcie Polazník

Zimú ľ etom ve chl'jeve

Slovičko chliev (v súčasnosti skôr používané kultivovanejšie slová maštaľ alebo stajňa) v našej mysli automaticky evokuje neporiadok a nečistotu. Keď chceme vyjadriť, že niekto má niekde ozaj neporiadok, povieme mu: „Uprac si tu, máš tu ako v chlieve“. Svojím spôsobom však môže byť takýto pohľad aj nesprávny, lebo podľa mojich skúseností z detstva a ranej mladosti sme sa u nás ve chl'jeve snažili neustále udržiavať poriadok a relatívnu čistotu v rámci možností. A je pravdepodobné, že tak to asi bývalo od najstarších čias. Muselo to tak byť. Ved' aj celosvetovo najznámejšia historická osobnosť sa podľa starej tradície narodila v maštali, teda po našom ve chl'jeve. Keby tam nebolo čisto a poriadok, malé dieťa by tam predsa nemohlo prežiť... aj keď na druhej strane: starí ľudia vravia, že Bohu nič nie je nemožné...

V chlievoch môjho detstva v podjavorníckych osadách býval prevažne ustajnený tzv. rožný statok. Kravičky, jalovice alebo mladé býčky. Zriedkavo niekto choval aj plemenného bujáka alebo koňa, či páru koňi. V cárkoch v kútoch chlieva bývali niekedy ustajnené aj ovečky, kozičky alebo baran, či capo. Prípadne sa chovali praščence. Chlievy bývali jednopriestorové i dvojpriestorové. V jednopriestorovom, zvyčajne u menších gazdov, sa chovala jedna kravička, v cárku možno prašča a v kúte bývala priviazaná kozička alebo ovečka.

V dvojpriestorových chlievoch s dvomi vchodmi v jednej časti býval ustajnený rožný statok, v druhej časti kôň alebo kone a v obidvoch, v cárkoch alebo ohrádkach, drobné zvieratá podľa potreby a podľa možnosti. Najčastejšie, prakticky v každom dome, sa choval rožný statok. Inak po starosvetsky zvaný aj ľichva či po našom jednoducho kravý. Aj keď niekedy bol medzi nimi býk, stále to boli len kravý. V súčasnosti by sme to spisovne nazvali hovädzí dobytok.

V tých časoch to však u nás tak nenazýval nikto.

V letných a jesenných mesiacoch nebol chovaný dobytok v chlieve ustajnený natrvalo. Určitú časť dňa trávil dobytok vonku na paši. U nás sa hovorilo na poli. Nebolo to však myslené v takom zmysle, v akom sa slovo pole používa v spisovnej slovenčine. Na poli vlastne znamenalo na paši s dobytkom. Na poľe s kravami sa vyhánalo každý deň podľa možností dvakrát. Ráno a popoludní, resp. podvečer. Ak sa z nejakého dôvodu nešlo s kravami na poľe, musel byť

dobytok odbavený (nakrmený a napojený) v chlieve. To bola cez leto zbytočná robota naviac, lebo dobytok sa mohol nakrmiť a napojiť sám pri pobyte vonku. Cez leto tak vlastne chliev slúžil len ako "ubytovňa" pre dobytok, ktorý tam trávil iba "obedňajšiu siestu" cez najväčšiu horúčavu a v noci tam chodil "prespávať". Preto sa poriadok v chlieve cez leto udržiaval ľahšie. Nebolo treba tak často kydať hnoj hnojovými vidlami na hnojisko vedľa chlieva. A nebolo potrebné nosiť seno či iné krmivo, slamu na poscielanie a vodu v putňiach na napájanie. Pasenie dobytku vonku bola preto dôležitá a neodkladná činnosť. Za čias našich rodičov či starých rodičov na začiatku minulého storočia a v medzivojnovom období sa kvôli paseniu dobytku dokonca nechodilo do školy. Pasenie dobytku vo vtedajšom ponímaní v reáliách vtedajšieho života bola taká dôležitá činnosť pre život celej rodiny, že škola musela ísť bokom ako menej dôležitá vec. V povojnovom období a v dobách socializmu sa vývoj posunul tak, že možnosť neísť do školy kvôli paseniu kráv už nepripadala do úvahy. Do školy sa muselo ísť vždy. I keď pravdu povediac, niekedy by sme s radosťou boli išli radšej na poľe ako do školy. V tých časoch mimo víkendov a prázdnin išiel na poľe ten, kto bol cez týždeň doma. Zvyčajne starý rodič alebo ženy gazdiné, ktoré boli v domácnosti a nepracovali mimo domu.

Viac roboty s udržiavaním čistoty a poriadku v chlieve bolo v zimnom období, približne od novembra do apríla, keď bol dobytok ustajnený celodenne. Pre možno najväčší problém na

udržiavanie čistoty - odtkanie močovky z podlahy - bolo praktickým technickým riešením, že močovka odtiekala akousi drenážou do medzier pomedzi drevené trámy - tzv. mosnice na zem a potom do zeme pod mosnicami. Podlaha z mosnic bola preto pár centimetrov zdvihnutá nad zemou. Horšie sa čistota udržiavala v tuhej zime, keď podlaha primrzla. A tiež aj v starých chlievoch so starými mosnicami, keď drenážne špáry boli upchaté zmesou hnoja a podstielky dlhodobým používaním a močovka už dobre neodtekala. Preto sa na čistenie podlahy používalo aj drevené alebo železné ohreblo, ktorým sa hnojová brečka ľahšie stiahla do kúta k vymétagcej dziere a cez ňu sa lopatou alebo vidlami vyhodila na hnojisko. Práve aj z dôvodu upchatia drenáže medzi mosnicami sa podlaha v chlieve zvykla približne raz za 10 rokov vymeniť a drenáž v podlahe bola zas nejaký čas funkčná. Zo spomenutých dôvodov bolo v zime potrebné čistiť - kydať a poscielac častejšie, aj trikrát denne, aby mal dobytok čisté ležovisko a aby nemal boky, stehná a chvosty mokré a špinavé od hnoja a od močovky. Keď sa náhodou stalo, že to gazda neustrážil, mal robotu naviac. Musel srst' na zašpinených miestach po zasušení očistiť, zoškriabať ostrým predmetom a dočistiť česákom, kým srst' dočista nevyčesal. Okrem toho sa v chlieve ometali pavučiny okolo svietidla takmer každý deň, aj ako prevencia požiaru. Ometal sa tiež senový prach a zvyšky sena zo stien a z povaly. Seno viselo z povaly chlieva - z poľšenia pomedzi vrínky stropu a práve tam sa zachytávali pavučiny, ktoré bolo treba relatívne často ometať. Na poľšenie chlieva sa skladovalo seno. Často bolo natlačené až po strechu. Slúžilo nielen ako zásoba naviac mimo stodoly, ale aj ako tepelná izolácia maštale v zimných mesiacoch.

Počas dňa sa zvyčajne odbývalo trikrát. Ráno, na obed a podvečer. Na každý termín zožral dospelý kus dobytku za lykový koš sena (o rozmeroch cca 70x70x70 cm). Keď sa chovali dva či tri kusy dobytku, bolo treba zo stodoly do maštale doniesť šesť alebo deväť košov sena, to znamená šesť až deväťkrát prejsť z chlieva do stodoly a späť. Každý kus dobytku vypil dve-tri štyri drevené alebo neskôr cínové putne vody na každý termín. To bolo niekedy 30 putní za deň.

Keď bol zamrznutý potok alebo v osade vôbec nemali potok len studničku alebo drevený, či kamenný válov, tak bolo treba putne načapnac hrnčekom, čo trvalo hodnú chvíľu, že aj mráz zašiel za nechty. Okrem toho bolo potrebné do chlieva doniesť v rohovej plachce viackrát za týždeň alebo keď bola maštaľ malá aj každý deň, slamu, suché lístie či ihličnatú pľsc na podstielanie. Suma sumárum odbývanie alebo odbavenie ľichvy niekedy mohlo trvať aj zo dve-tri štyri hodiny. Seno sa kládlo pred dobytok za rebrík, špeciálnu konštrukciu v tvare rebríka akurát širšiu a kratšiu ako klasický rebrík, odkiaľ si seno dobytok vyťahoval sám svojou papuľou. Pod rebríkom býval umiestnený drevený válov, do ktorého sa dobytku sypalo sypké krmivo, napríklad porezaná d'atelina alebo tzv. sečka. Sečka bola na špeciálnej rezačke - sečkoviči porezaná slama so senom alebo d'atelinou doplnená troškou jačmenného šrotu alebo ovsa, keď chcel gazda ľichve trošku prilepiť. Inokedy sa do válova vysypala pokrýjaná burgyňa, kvaky alebo drobné zemáčky, ak sa viac urodilo. Dobytok to mal také spestrenie krmiva. Keď v chlieve nebol válov, tak sa používal namiesto neho väčší drevený riad - hrmiec s jedným alebo dvoma ušami, nazývaný žber alebo žbar. Raz za čas podľa možnosti a podľa potreby sa kravám vyliali do putne pomyje z kuchynských riadov, zahustené troškou šrotu. To sa dávalo dobytku ako tzv. ceplé picie alebo len picie. Preto sa riad v kuchyni v novších časoch umýval len horúcou vodou bez saponátu a až druhýkrát sa umyl saponátom.

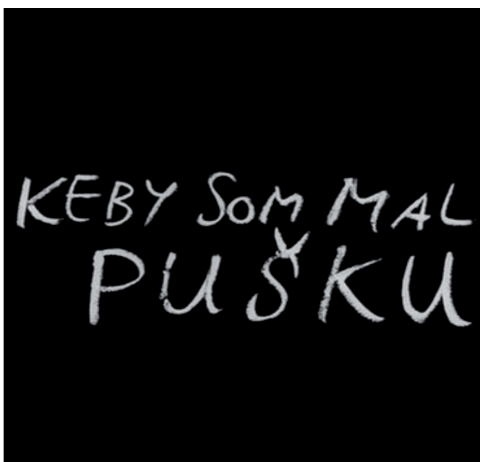
Dobytok sa v chlieve priväzoval špeciálnou reťazou na to určenu, tzv. kravskú recazú, ktorá mala na svojich koncoch špeciálne očká a priečne konzolky, ktorými sa dal dobytok rýchlo a jednoducho v chlieve priviazať a odviazať. Dobytok bez rohov mal reťaz omotanú okolo krku a dobytok s rohami mal reťaz ovinutú okolo rohov.

Aj keď slovo chliev v nás vyvoláva skôr negatívny pocit, v reáliách života podjavorníckych osád v minulosti zohral dôležitú a pozitívnu úlohu. Chliev ako taký mal totiž spoluzásľuhu na živobytí mnohých generácií a s troškou nadsádzky možno povedať, že aj vďaka chlievu sa v podjavorníckych horách dalo prežiť.

Jozef Trulík

Čo dokáže jeden film

Verili by ste, že od natáčania filmu *Keby som mal pušku* uplynulo už polstoročie? Päťdesiat rokov! To hádam ani nie je možné.

Keby som mal pušku - neznie už samotný názov lákavo? Tento unikátny film režiséra Štefana Uhra so svojráznym humorom sa natáčal na viacerých miestach nielen v Papradne, ale aj v Jaseníci, Manínskej tiesňave, v okolí Veľkého Rovného a v Plaveckom Mikuláši. Miest zachytený u nás je vo filme neúrekom - pred kostolom, pri hasičskej zbrojnici, na dvore u 'Amerikána' na hornom konci dediny, na cintoríne, v starom kultúrnom dome, na mieste, kde je teraz pálenica, na Majeri U Klincvo, na 'hradskáj' od Gáborikovciach obchodu smerom na dolný koniec, v škole, v dreveničke u susedov... Tú chalúčku som hneď spoznala. Keď sa dobre zapozerala, vo filme nájdete veľa záberov našej i ostatných dreveničiek z nášho kopčeka aj od 'Lucije' smerom na Podjavorník. Ich ráz sa, našťastie, v priebehu rokov až tak veľmi nezmenil.

Nám, Papradňanom, film asi netreba veľmi predstavovať. Poznajú ho hádam všetci. A kto nie, mal by mu dať šancu. Určite stojí aspoň za jedno pozretie aj pre tých najnáročnejších divákov. Málokto vie, že vznikol na základe knižnej predlohy autora Milana Ferka s rovnomeným názvom. Je jedným z 10 filmov, ktoré vyšli na DVD denníka *Sme* z edície Slovenský film 70. rokov. Patrí do Zlatého fondu Slovenskej kinematografie a v čase svojho vzniku zaznamenal veľký divácky úspech. Častokrát je premietaný aj na veľkoplošných obrazovkách v rámci letného kina po celom Slovensku. Ľudia z celého sveta si ho môžu 'vychutnať' s anglickými, ne-

meckými, ruskými, francúzskymi, maďarskými, poľskými či španielskymi titulkami. Film bol predstavený i na Medzinárodnom filmovom festivale v Karlových Varoch a v roku 1972 získal Čestné uznanie Ministerstva kultúry Slovenskej socialistickej republiky a na Festivale českých a slovenských filmov v Plzni obsadil 2. priečku.

Film má pre mňa, a určite nielen pre mňa, zvláštne čaro. Asi preto, že je 'náš'. Úžasné výkony hercov, nezabudnuteľné vtipné hlášky, podmanivá hudba slovenského skladateľa Ilju Zeljenku, skvelé zábery kameramana Stanislava Szomolányiho. Vďaka nemu viem, ako vyzeralo Papradno kedysi, a spomínam na niektorých ľudí, ktorých som na obraze spoznala a pamätám si ich z môjho detstva. Žiaľ, väčšina z nich už nie je medzi nami. Ale sú zvečnení na filmovom páse a my si ich vďaka tomu môžeme rok čo rok pripomenúť. V súvislosti s týmto filmom mám veľa nezodpovedaných otázok. *Keby* tak bolo *keby*... *Keby* som bola vtedy žila, aké by to asi bolo? A čo ak by sa natáčalo o dom nižšie v našej dreveničke? Zahral by si v ňom aj niekto z mojej rodiny? Aké asi mohlo byť samotné natáčanie? Poplach v dedine, plno zvedavcov i komparzistov, behanie detí za kamerami, hercami, režisérom... To ale musel byť zážitok! Také niečo sa nevidí každý deň. A už vôbec nie v dobe, keď obcou prešlo len minimum áut či autobus z Podjavorníka. Aké by to bolo asi dnes? A čo deti? S veľkou pravdepodobnosťou by behali s mobilmi v rukách a snímali by zábery od nemoty do nemoty. Vtedy mal fotoaparát len málokto, každá jedna fotografia je vzácnosťou.

Keď so žiakmi rok čo rok poze-

ráme *Keby som mal pušku*, najväčšiu radosť mám vtedy, keď sami spoznávajú zábery z našej dediny, prípadne ich poznajú z rozprávania rodičov či starých rodičov. Čo je viac než poznať miesto, kde žijete vy, kde žili vaši predkovia a ktoré je pre vás jedným z najkrajších na svete... Zvedavosť hlavného hrdinu Vlada Magdolena v podaní detského herca Mariána Bernáta bola takisto veľká ako tá moja. Až tak veľká, že sa do Papradna po takmer polstoročí vrátil. No každý z nás túžil spoznať niečo iné. Keď som si hľadala ďalšie informácie, zistila som, že film nestačí len vidieť. Treba sa o ňom porozprávať, pozrieť sa naň troška viac do hĺbky a dozvedieť vždy niečo nové. Obohatiť druhých aj seba samého. Dočítala som sa o viacerých zaujímavostiach spojených s natáčaním, prečítala som si o ňom veľa článkov, komentárov i recenzií v slovenskom, ale aj v mnohých cudzích jazykoch, pozrela som si rozhovory aj vyjadrenia režiséra, kameramana, hercov, ktorí vo filme účinkovali, filmových historikov i kritikov. Stačí len hľadať a o filme sa naučíte oveľa viac, než ste predpokladali.

K 'Puške', ako familiárne nazývam tento film ja, sa vraciam zas a znova každý rok. V hlave mi stále vrta zopár ďalších otázok: prečo práve v Papradne, prečo práve v chalúpke u susedov Zdurienčikovcov, prečo práve Brigita Hausnerová ako Milka a Daniel Lapúnik ako Badžo - nezamieniteľné postavy tohto skvostného diela, ktoré svoju úlohu zvládli bravúrne.

Verím, že sa raz dozviem odpovede na tieto moje zvedavé otázky. Možno už onedlho. *Keby* tak od samotných, ešte stále žijúcich, hercov a pamätníkov.

(dm)

Tento rok som sa k filmu vrátila hneď niekoľkokrát. So žiakmi sme ho totiž pozerali s titulkami v anglickom jazyku. Vytvorili krásne projekty, zapojili svoju fantáziu a vymysleli tak originálne odpovede na otázky typu: „Keby bolo *keby*...“ Ani by ste neverili, koľko skvelých nápadov majú tie naše deti! Vyberáme pre vás tie najlepšie. *Keby* boli režisérmi filmu, takto by zmenili jeho názov:

Mohol som byť hrdina
Útrapy slovenské
Chlapec so zbraňou
Prekliate dieťa
Na pokraji
Vojna očami detí
Mor ho!
Realita mojimi očami
Takmer ma zabili Nemci
Blízko k smrti
Odvážny Vlado
Náš 'krásny' život
Vysnená puška
Prišli k nám Nemci
Skrytá puška
Krutá vojna v Papradne
Chcel by som mať pušku
Tajomstvo na povale
Slovenské mamičky, verných synov máte
Papradno si nedáme
Ťažké povstalecké časy
Prežil som vojnu
Nič viac nechcem
Hor sa, mládenci, do boja!
Podaj mi tú pušku
Po inom už netuším

Keby som mal flintu
Keby sa už vojna skončila
Keby som mal Milku
Keby mohol vystreliť
Keby bolo lepšie
Keby som mal Cigánku
Keby mohli hovoriť
Keby som mal dobrú mušku
Keby mi vzal pušku

Pred nami sú opäť trochu iné Vianoce

Už nám znovu na dvere klopú Vianoce. Sviatky považované za symbol radosti, pokoja a rodiny. No ale ani zďaleka ich všetci nevnímajú takto a neprežívajú ich rovnako. Je pravda, že stále dookola počúvame, aká je rodina počas vianočných sviatkov dôležitá a že Vianoce sa nemajú prežívať bez svojich najbližších. To je svätá a nevyvrátiteľná pravda. Ale medzi nami žijú aj takí, ktorí trávajú sviatky sami, pretože im zomreli rodičia, odišli z domu už dospelé deti, nečakane zostali bez partnera, ktorého prítomnosť dodávala týmto sviatkom aspoň nejaký náznak spokojnosti a pohody, alebo jednoducho dlhodobo žijú sami. A týchto ľudí zaručene práve v tento nádherný, neopakovateľný sviatočný čas ukrutne bolí práve to, že niet pre koho zháňať darčeky, upratovať, piecť, variť, zdobiť stromček či prestierať stôl... A tak mnohí osamelí ľudia podliehajú pocitom smútku a osamelosti a obdobie Vianoc jednoducho pretrpia. Nekoná sa žiadna romantika, práve naopak ...

Nielen pre osamelých, ale aj pre mnohých dospelých, ktorí majú svoju rodinu, Vianoce napriek všetkým veciam a okolnostiam, ktoré navodzujú radostnú atmosféru, sú ťažké a človeka vedú poriadne potrápiť. Dôvody môžu byť rôzne. Nedostatok financií. Smútok. Choroba. Prílišný stres. Rodinné problémy. Prvé Vianoce po smrti blízkeho...

Ani tohtoročné Vianoce nebudú pravdepodobne také, aké bývali nedávno.

Po minulé roky sme boli zvyknutí na mnohé príjemné veci. Vianočné trhy s vôňou od výmyslu sveta, predvianočné besiedky v škole, nezabudnuteľné vianočné koncerty, slávnostné pobožnosti. Dnes si vôňu pečených klobás, cigánskej, vareného vína či škoricových koláčikov môžeme predstaviť tak maximálne doma, mikulášsku besiedku a posedenie pod jedličkou nám pošle pani učiteľka formou fotky alebo si ju pozrieme na stránke školy (ak nejaká besiedka bude), ako vianočný „podmaz“ nám poslúži youtube či rádio a pobožnosť si pozrieme v televízii, pretože do kostola sa všetci nedostaneme, hoci sme aj očkovaní, lebo bude vyhlásený lockdown. A tak očkovaní či neočkovaní – všetci budeme sedieť doma.

Už minuloročné Vianoce boli iné. Pretože celý ten rok bol taký iný, zvláštny. Otriasol našimi návykmi, stereotypmi, zabehnutým a neraz až nezdravo rozbehnutým či pohodlným životom. Korona ako taká Popoluška pretriečila zrno od pliev a ukázala nám, čo je naozaj podstatné, čo je pre nás skutočne dôležité, aké sú naše hodnoty, priority. Každý z nás niečo stratil. Niektoré pravidelné návštevy fitka či kavičky s kamarátkami, iný zamestnanie či stabilný príjem, alebo možnosť pravidelne stretávať svojich blízkych, lebo žijú v inom okrese, chodiť na hudobné koncerty, do kina alebo na predĺžené víkendy do zahraničia.

Hovorí sa však, že v tej najväčšej temnote sa ukrýva najväčší poklad. A korona nám nielen vzala, ale aj dala. Málo, ale predsa len dala. Donútila nás spomaliť vo viacerých smeroch nášho života. Možno pomocou toho znovu pochopíme, o čom Vianoce vlastne sú. Že advent i Vianoce nie sú len o dokola vyhrávaných vianočných piesňach a naháňaní sa za nákupmi. Že je to čas oddychu, pokoja, lásky a spolupatričnosti. A hádam, keď si pri štedrovečernom stole budeme priať „na zdravie“, nebude to už viac len prázdna a zaužívaná fráza.

Idú Vianoce ako každý rok, ale budú to opäť zvláštne sviatky. S pravidlami, príkazmi, zákazmi, obmedzeniami a strachom o seba i svojich blízkych. Ale

budú to predsa Vianoce. Možno smutnejšie, ale nie sme predsa na tom najhoršie. Sú krajiny, kde ľudia nebojú len s pandemiou, ale k tomu všetkému zažívajú každodenný boj o život z tých najrôznejších dôvodov. Vážme si v tomto zložitom období to, že bojujeme len s jedným nepriateľom. Mnohí z nás podliehajú negatívnym pocitom, no skúsme veriť tomu, že tento stav čoskoro pomíne a spomienky naň prekryjú krajšie obdobia. Napokon veľa dobrého a príjemného sme určite zažili aj v tomto končiacom sa roku. Tešme sa na vianočné sviatky a zdieľajme všetci spoločne nádej, že nový rok už

bude krajší, zdravší, a my budeme šťastnejší. Žiadny sviatok v roku, ktorý trávajú rodiny spolu, nemá takú silnú atmosféru pocitov, dojatia, šťastia, lásky a porozumenia ako Vianoce. Sú to neopakovateľné chvíle, keď sa na seba naozaj dívame a navzájom sa počúvame. Pokúsme sa uchovať si navždy vo svojej pamäti tieto spoločné pocity. A ak nie navždy, tak aspoň na rok. Nech nám vydržia aj v horúcom lete až do najbližších sviatkov zimy.

Želáme vám krásne vianočné sviatky a nový rok nech nám prinesie také budúcoročné Vianoce, aké vždy bývali: obyčajné, ale krásne so všetkými tradičnými zvykmi, bez strachu o najbližších, slobodné a bez obmedzení, radostné, zdravé a šťastné.

(gb)

Keď padá hviezdny prach

Ako prežívali Vianoce pred rokmi v Papradnianskej doline, si zaspomínala Mária Gáboríková

V zime sa u Ponošovcov v Papradnianskej doline tkali pestré koberce i ľanové a konopné plachty. Ženy párali perie, vyšívali, ako to bolo zvykom v každej chalúpke. Muži mali na starosti dobytok, zásoby dreva a odhadzovanie snehu, ktorý metelica sypala až po okná. Potom prišli fašiangy a po nich štyridsaťdňový pôst.

Hoci všetci po pôste radostne vítali Veľkú noc, najväčší kresťanský sviatok, predsa len najobľúbenejšie boli Vianoce.

„Kedy už príde Ježiško?“ nedočkavo sa vyzvedali deti.

„Keď bude padať hviezdny prach,“ s úsmevom odpovedala babka Mária. „Máte ďalšie dobré skutky na svetík pre Jezuliatko?“

Babka nám maličkým živo pripomínala, aby sme v adventnom čase zbierali dobré skutky. Vraj z nich potom upletie svetík pre Ježiška, aby mu v jasličkách nebola zima. Deťom sa niekedy už ani odpovedať nechcelo, no premošli sa a usilovne sa učili spievať babkinu obľúbenú pieseň: „*Čo koho do toho, že Ježiška ľúbim, keď pôjdem na jarmok, volačo mu kúpim. Cukríky, jabĺčka, to je pre Ježiška, nech sa s ním poteší aj jeho mamička. Každé vtáča pri jasličkách svoju nôtu spieva, len tá sprostá sova zďaleka sa díva.*“

A že „sprostou sovou“ nechcel byť nikto, aj tí najmenší otvárali ústočká dokorán, aby Ježiškovi zaspievali čo najkrajšie.

Napokon svitol deň, keď dedko Ján priniesol z hory voňavý stromček. Na ktorý zavesili jabĺčka a ozdôbky z lesklých papírikov. Na stole nechýbali oblátky a med, voňala kapustnica s hubami a smotanou, na jazýčkoch sa roztekala Ježiškova kašička (krupicová kaša) a v hanbe nezostali ani makové pagáčiky či našporované (našetrené) dobroty, ktoré z hôr priniesla babka Katarína – lieskové orechy a sušené ovocie. Keď babka pokropila miestnosť svätenou vodou, zažalala rodine požehnané vianočné sviatky. Všetci sa spoločne pomodlili a mohlo sa večerať. Pod stromček sa vtedy darčeky nekládli, veď darčekom bol Ježiško sám.

S príbuznými a rodina stretla na polnočnej svätej omši v Papradne, ako bývalo ešte donedávna zvykom, kým v Brvništi nepostavili kostol.

Túžobne očakávané Vianoce rozjasňovali celý cirkevný i občiansky rok. Nikto nepochyboval. Že za tichej štedrovečernej noci spolu so snehom padajú na zem strieborné hviezdničky šťastia.

Ako sa slávia Vianoce v iných krajinách

Vianoce sa oslavujú takmer po celom svete, každá krajina má ale svoje typické zvyky, darčeky nenosí len Ježiško a aj dni, kedy sa darčeky rozdáva, sa môžu líšiť. Pozrite sa s nami, ako môžu vyzerať vianočné oslavy v iných krajinách.

Austrália a Nový Zéland

V decembri v týchto krajinách vrcholí leto, a preto oslavy nie sú na snehu, ale na pláži. Santa Clausa tu nesprevádzajú soby, ale vianočné klokany. Ich sviatočné stolovanie sa podobá pikniku a nesmie chýbať morčacie a kuracie mäso či plody mora a tradičný dezert, typicky anglický - horúci slivkový náryp s hrozienkami, orechmi a likérom.

Brazília

Vianoce v Brazílii sú podobné ako v USA alebo vo Veľkej Británii. V každom dome je vianočný stromček, ktorý zdobia už koncom novembra a zostáva až do začiatku januára. Väčšinou oslavujú 24. decembra, kedy sa všetci stretnú na veľkej rodinnej večeri. Je sa tradične veľa čerstvého ovocia a zeleniny, v niektorých častiach krajiny sa pripravuje pečená morka, inde dávajú prednosť rybam. Pred večerou idú ľudia väčšinou von, navštevujú priateľov a navzájom si všetci želajú všetko dobré.

Cyprus

Oslavuje sa až 25. decembra. Ráno idú všetci spoločne do kostola, potom nasleduje sviatočný obed, na ktorom nesmie chýbať tradičná anglická morka a typický grécky šalát. Z domu do domu chodia skupiny mladých ľudí, spievajú koledy a nosia loďku, ktorá symbolizuje dominantné postavenie starovekých Grékov na mori.

Dánsko

Pre Dánov majú veľký význam vianočné darčeky, s ktorými robia veľké tajnosti a veľmi im záleží na ich peknom zabalení. Na večeru sa podáva hus, kačka, šunka, pšeničný chlieb a sladký ryžový náryp, ktorý ukrýva za-

pečenú mandľu. Kto ju nájde, dostáva špeciálny darček.

Fínsko

K Vianociam vo Fínsku a v ostatných severských krajinách neodmysliteľne patrí tuhá zima, veľa snehu a nekonečný ľad. Štedrý večer začínajú Fini tradičnou saunou a po osviežení sa rodina zasadne k slávnostnému stolu. Vianočná večera sa pripravuje 24. decembra a na stole nesmie chýbať šunka a šalát z repy. Obľúbené sú tiež jedlá z rýb. Vianočné darčeky rozdáva Santa Clausom.

Francúzsko

Vianoce sa tu nazývajú „Noël“. Rodiny slávia Štedrý večer spoločne, deti si položia topánky pod stromček alebo si na kozub zavesia ponožku, do ktorej sú im pridelené darčeky. Darčeky rozdáva Otec Vianoc (Père Noël). Večera trvá skoro 4 hodiny a slávnostné menu má niekoľko chodov. Obsahuje aj plody mora a tradičný dezert, ktorým je čokoládová roláda.

Maďarsko

Vianoce v Maďarsku sú veľkým nielen cirkevným, ale aj štátnym sviatkom. Typickým jedlom sú halásle, kapustnica a kapor. Darčeky sa väčšinou rozbaľujú pred večerou a po večeri takmer každá rodina spoločne navštevuje kostol. Druhý sviatok vianočný je v Maďarsku veľkým dňom, dňom svätého Štefana, ktorý sa považuje za zakladateľa Maďarska.

Nemecko

V Nemecku ľudia milujú ozdobovanie svojich príbytkov. Zbožňujú betlehemy a adventné vence. Naprieč celým Nemeckom sa stretávame s rôznymi druhmi večere, od ryby cez morku až po pečené kura. Nesmie chý-

bať tradičný mandľový dezert a darčeky nosí buď Ježiško, alebo dobrý vianočný duch.

Rusko

V tejto krajine sa oslavujú sviatky dvoma spôsobmi: buď pravoslávne, na sviatok Troch kráľov; alebo po starom na Nový rok. Typickým znakom je vyzdobená jedlička, darčeky rozdáva na Nový rok Dedo Mráz a sprevádza ho Snehulienka. Okolo stromčeka sa stretáva rodina, ktorá tancuje a spieva. Tradičným jedlom je pšeničný náryp s mandľami, hrozienkami, slivkami a cukrom. Na novoročnom stole nesmie chýbať pečené bravčové mäso s chrenom a perníkom.

USA

Vianoce sa oslavujú podobne ako vo Veľkej Británii, ľudia zdobia domy zvonku, vešajú vetvičky a na večeru podávajú pečeného moriaka s plnkou. Nechýba tradičný puding a tekvicový koláč. Darčeky nosí Santa Claus a deti

ich nachádzajú až na druhý deň ráno. V období Vianoc si ľudia navzájom pomáhajú a posielajú peňažné aj materiálne dary chudobnejším rodinám, nemocniciam a detským domovom.

Taliansko

Ľudia v Taliansku sa väčšinou držia tradícií. Slávnostné posedenie sa začína popoludní a končí o polnoci 24. decembra. Slávnostná večera pozostáva najmä z rýb, morských plodov a cestovín. Nesmie chýbať typický vianočný koláč panettone s ovocím a šampanským. Darčeky rozdáva čarodejníca Befana.

Zaujímavosti o Vianociach

Vianoce sú o pár dní tu a určite sa zhodneme na tom, že väčšina ľudí sa na ne naozaj úprimne teší. Prijemné chvíle s blízkymi, dobré jedlo, oddych či vianočné programy v televízii - to všetko k nim neodmysliteľne patrí.

Patria k nim aj tieto zaujímavosti:

Počas Vianoc slávime narodenie Ježiša Krista. Presný dátum jeho narodenia nie je známy. To, že týmto dňom bude oficiálne 25. december, určil až v roku 350 pápež Július I. Tento dátum bol vybraný zrejme preto, že sa zhodoval s pohanským sviatkom saturnálií, ktorý sa slávil v antickom Ríme a oslavoval boha Saturna. A práve oslavy saturnálií boli podľa niektorých názorov v kresťanskej dobe pretransformované do oslavy Vianoc.

***

Prvý vianočný stromček bol podľa dostupných zdrojov ozdobený v lotyšskej Rige v roku 1510. Odtiaľ sa tento zvyk dostal do nemeckých krajín a potom aj k nám.

***

V minulosti vianočný stromček nestál na zemi, ale vešal sa za kmeň na strop, z ktorého visel dolu hlavou.

***

Tradičné jedlo - kapor so zemiakovým šalátom, nie je až také tradičné a nemá až takú dlhú tradíciu. Recept na zemiakový šalát sa na naše územie dostal až po 2. svetovej vojne z Ruska.

***

Mate radi malé čokoládové figúrky, ktoré sa vešajú na stromček? Pravdepodobne vás to prekvapí, no vznikli práve v Československu.

***

Tradičnými farbami Vianoc sú zelená, červená a zlatá. Zlatá symbolizuje svetlo a hviezdy, zelená stromček alebo imelo a červená je symbolom Kristovej krvi či červených jablák odkazujúcich na Adama.

***

Najväčším vianočným darčekom v histórii je Socha slobody, ktorú venovali Francúzi Američanom v roku 1886.

***

Podľa štatistík, ktoré zverejnil Facebook, sa najviac párov rozíde týždeň pred Vianocami.

***

Ročne sa v období Vianoc na celom svete vyprodukuje 4 000 000 ton odpadu.

***

Prvá vianočná pohľadnica pochádza z roku 1915.

***

Na Novom Zélande sú obyvatelia počas vianočných sviatkov každoročne oslobodení od televíznych reklám, ktoré majú v tomto období zákaz vysielania.

Turisti v Banskej Štiavnici

Turisti z Papradna boli v októbri v Banskej Štiavnici, ktorá je známa množstvom štôlní, tajchov, kultúrnych a historických pamiatok. Za jeden deň sa nedá ani všetko popozerať. Naši turisti navštívili jednu z najznámejších štôlní, štôľňu Bartolomej. Na takmer dvojhodinovej prehliadke sa dozvedeli veľa o ťažkom živote baníkov a ich rodín. Keďže bolo pekné slnečné počasie, niektorí sa prešli na kalváriu, niektorí na zámok či námestie, kde bolo čo obdivovať. Určite si výlet ešte raz zopakujú.

Recepty

Pražienky

Uvaríme spoľnicu. Na masci z oškvarkima z gefatovej slaňiny, oškvakima nešetříme!, a cibuli udusíme kyslú kapustu. Na spodek väčšej misy ľebo kastróľa dáme vrstvu kapusty z oškvarkima, na ňu pražienky. Ty urobíme tak, že na lžicu nabjérame spoľnicu a ocjérame hu na okraji misy. A ty kúsky kladzeme do misy na kapustu. Tyto vrstvy strjedáme, poki máme túto forotu. Navrch prídzje kapusta. Jjeme hích, kec sú ešče ceplé.

Pálené z oškvarkima

Do kastróľika dáme na kocky pokrjájanú slaňinu, upražíme hu a do horúcej masci a oškvarkvo vľejeme domáce pálené a trošku to rozrobíme z vodú. Popíjáme ešče ceplé. Kedysi tachto varilí surovjak. (z knihy Margity Bulikovej – Spoľnica, krúpná, dokopy)

Zima f Papradne I

R	X	G	I	K	T	W	J	J	C	U	U	E	V	G	K	B	F
O	P	R	J	E	R	U	B	E	Ň	A	B	Č	Y	U	R	E	L
S	D	M	S	Y	V	D	V	Y	Y	C	G	R	Š	L	P	Y	Q
S	V	B	T	X	R	S	Q	K	O	I	U	P	Č	O	G	Y	Z
Ň	T	O	R	F	E	O	X	Á	Z	Ň	V	A	Í	V	P	I	A
A	G	L	J	K	C	P	K	V	J	E	M	P	P	A	N	F	M
H	B	C	E	V	Á	E	Y	E	A	L	P	A	Č	W	L	R	
O	O	E	Ň	I	S	L	C	R	B	E	R	É	N	K	S	Í	Z
V	J		O	N	X	M	N	D	A	M	X	L	É	A	K	Ž	L
É	Y	N	H	T	X	E	J	S	C	U	I	Z	Y	A	E	Á	
W	A	B	L	F	L	P	C	O	H	W	R	L	F	T	V		
Z	F		I	E	B	U	A	J	N	C	T	M	Í	M	R	E	R
Á	Y	Č	P	Y	Z	Z	K	I	O	J	G	Z	Č	E	P	J	J
V	T	A	B	S	I	Í	Č	B	V	Y	S	C	I	R	M	A	E
E	H	P	P	B	W	N	Š	T	U	A	N	D	S	T	K	Č	K
J	L	I	A	Y	J	A	Ú	D	Ň	A	I	V	K	Q	R	K	A
E	W	C	T	B	C	I	P	E	L	C	X	V	Á	I	F	Y	A
D	V	I	Z	I	H	Y	S	R	Q	K	R	E	Ň	E	C	I	Z

© Mgr. Denisa Macošincová

Zasmejme sa

Po silvestrovskej oslave sa pred krčmou zobudí muž a je viditeľne zmätený: „Pre pánajána, 2021? Neverím, to som prepil celý jeden rok!?”

„Čo ťa stál Silvester so snúbenicou?“ „Ále, asi stovku.“ „No, tak akurát.“ „Vieš, ona viac peňazí pri sebe nemala.“

Po silvestrovskej oslave idú po polnoci dvaja kamaráti domov. Zastavia sa a pozerajú na mesiac. „Je strieborný,“ zahlásí prvý. „Nie, je zlatý,“ odporuje druhý. „Strieborný, veď sa poriadne pozri!“ „Pozri sa ty, je zlatý!“ Ide okolo tretí, a tak ho zastavia. „Pane,“ štikne sa prvému, „povedzte nám, je ten mesiac zlatý alebo strieborný?“ „Ktorý? Ten vpravo alebo ten vľavo?“

Je Silvester, posielajú sa SMSky. Od A pre B: „Veselého Silvestra, šťastný nový rok a všetko najlepšie.“

B netuší, od koho to je, a odpovedá: „Dík. Aj ja prajem veľa chľastu a sexu v novom roku.“ Od A pre B: „Pani učiteľka, to som písala ja, Hanka Nová, 3. B. V škole: „Deti, je zemská príťažlivosť stále rovnaká?“ „Nie, pani učiteľka, na Silvestra je najväčšia.“

Na tanečnej zábave príde chlapík za kapelníkom a hovorí mu, aby zahrali štátnu hymnu. „Teraz na Silvestra?“ „Viete, ja by som už chcel ísť domov, ale jedna ženská mi sedí na klobúku.“

Na silvestrovskej oslave sa pýta žena svojho suseda: „Vy ste nadriadený môjho manžela?“ „Nie, krásna pani.“ „Tak dajte láskavo preč tú ruku z môjho kolena!“

Rozprávajú sa dvaja na Silvestra v krčme: – Počul som, že zdražela voda. – No, konečne došlo aj na abstinentov.

Účastníkov silvestrovského zájazdu sa pýtajú: – Ako bolo na zájazde? – Niečo hrozné! Najprv sme nevedeli nájsť krčmu z autobusu a potom autobus z krčmy.

Stretnú sa po Silvestri dvaja: – Tak, ako si prežil Silvestra? – Strašné, najprv som nevedel, kde mám ísť, a potom som nevedel, kde som bol.

Počas silvestrovej noci hovorí susedka susedovi: – Podľa sľubu som bola manželovi celý rok verná a teraz to neporuším. Vážne, musíte počkať ešte hodinu.

Minulý rok som si na Silvestra prial mať okolo seba tento rok len pozitívnych ľudí. Sakra, takto som to fakt nemyslel.

Grmboľce na čapici
Vyščípané ľičiská
Sňahové záveje
Zmrzlé paprče
Zamrzlá rjeka
Chumel'enička
Guľovačka
Prjerubeň
Meľuzína
Ozjabac
Kvintľe
Spúščka
Dreváky
Vejačky
Kreňec
Strjeň
Vreca
Sopeľ
Saňe
Líže

Vydavateľ: Obec Papradno, 018 13 Papradno č. 315, IČO:00317594. **Redakčná rada:** Ing. Věra Lališová, e-mail: viera.lalisova@csspapradno.sk, Ing. Anna Pozníková, Mgr. Denisa Macošincová, e-mail: papradno@papradno.sk. **Príprava pre tlač:** Viera Petriková. **Tlač:** PNprint, Piešťany. **Náklad:** 1 100 výtlačkov. Povolene Okresným úradom Považská Bystrica, odbor všeobecnej vnútornej správy. **Reg. číslo:** EV 3232/09, ISSN 1338-8037. **Cena výtlačku:** bezplatne.